

บทที่ 3

ความเปรียบของจีนและไทยที่มีเนื้อหาไม่เหมือนกัน

สามก๊กฉบับไทยเป็นหนังสือที่แปลลอกความและเรียบเรียงมาจากฉบับจีน ดังนั้นจึงอาจมีข้อความบางตอนคลาดเคลื่อนไปจากเดิม ในบทนี้ผู้วิจัยจะเสนอความเปรียบที่แปลจากฉบับจีน แล้วมีเนื้อหาต่างไปจากต้นฉบับเดิมโดยอาจจะมีการตัดแปลงหรือเปลี่ยนแปลงรายละเอียดเนื้อหาของความเปรียบ ความเปรียบในฉบับจีนและไทยที่มีเนื้อหาไม่เหมือนกัน อาจจำแนกได้ดังนี้

- 3.1 เปรียบเทียบกับสิ่งของ
- 3.2 เปรียบเทียบกับพืช
- 3.3 เปรียบเทียบกับสัตว์
- 3.4 เปรียบเทียบกับคน
- 3.5 เปรียบเทียบกับธรรมชาติ
- 3.6 เปรียบเทียบกับสถานการณ์

3.1 เปรียบเทียบกับสิ่งของ

สิ่งของที่นำมาเปรียบเทียบมีหลายชนิด ทั้งสิ่งของที่พบได้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ เครื่องใช้ อาหาร สิ่งของมีค่า และสิ่งของที่จะพบหรือใช้ได้ในบางโอกาส ได้แก่ อาวุธ ส่วนประกอบของสิ่งก่อสร้าง

3.1.1 เปรียบเทียบกับของมีค่า ของมีค่าในข้อนี้คือ มงกุฎหยก, ทอง-
และหยก

3.1.1.1 เปรียบเทียบกับมงกุฎหยก ดังตอนพรรณนาารูปร่าง
ของเล่าปี่

จีน 面如冠玉¹

แปล : หน้าเหมือนมงกุฎหยก

ไทย : หน้าชาวดังหยก²

ความเปรียบในฉบับจีนข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบใบหน้าที่มีความขาวนวล และมีสง่าราศี เหมือนกับมงกุฎหยก เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้คัดแปลงเนื้อหาของความเปรียบว่าเหมือนหยกเท่านั้น คัดความหมายของคำว่า "มงกุฎ" ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนไทยไม่รู้จักมงกุฎหยก เพราะประเทศไทยไม่มีหยก ถึงจะมีก็เป็นหยกที่นำมาจากประเทศจีน และเมื่อแปลแล้วก็ได้เพิ่มเติมเนื้อความลงไปว่าเป็นการเปรียบความขาวของใบหน้า มิได้กล่าวถึงความมีสง่าราศีเหมือนในฉบับจีน

นอกจากตัวอย่างข้างต้นแล้ว ในฉบับไทยยังมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของความเปรียบให้ต่างออกไป ดังตอนพรรณนาใบหน้าของชงเบ้ง

จีน : 面如冠玉³

แปล : หน้าเหมือนมงกุฎหยก

ไทย : สีหน้าชาวมะหยง⁴

ความเปรียบข้างต้นนี้เมื่อแปลเป็นฉบับไทยแล้วได้เปลี่ยนแปลงเนื้อหาของความเปรียบจาก "มงกุฎหยก" เป็น "หยวก" และเพิ่มเติมเนื้อความลงไปว่าเป็นการเปรียบความขาวของใบหน้า คำว่า "หยวก" หมายถึง ลำต้นของต้นกล้วย, ส่วนในหรือแกนอ่อนของลำต้นกล้วย มีสีขาว⁵ หยวกมีสีขาวนวล ผู้แปลจึงนำมาใช้แทนคำว่า "มงกุฎหยก" ได้ และหยวกนี้เป็นสิ่งที่คนไทยรู้จักดีเพราะเป็นลำต้นของกล้วย กล้วยเป็นพืชในเขตเมืองร้อน และเป็นพืชที่นิยมปลูกในบ้านเพราะทุกส่วนของต้นกล้วยสามารถ

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:3.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 7.

³ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:303.

⁴ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 776.

⁵ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, หน้า 840.

นำมาทำประโยชน์ได้ เช่น ใบหรือที่เรียกว่า ใบทอง นำมาใช้ห่อสิ่งของ ลำต้นนำไปเป็นอาหารเลี้ยงสัตว์ ผลและดอก (หัวปลี) นำไปประกอบอาหารได้ ต้นกล้วยยังเป็นต้นไม้ที่ใช้ในพิธีมงคลได้เช่น งานแต่งงาน มักจะใช้ต้นกล้วยและต้นอ้อยในการแห่ขันหมาก ดังนั้นคนไทยจึงรู้จักต้นกล้วยและส่วนประกอบของต้นกล้วยเป็นอย่างดี

3.1.1.2 เปรียบเทียบทองและหยก ดังตอนที่ซุนกวนกล่าว

ชมเชยความคิดของกำเเหลง

จีน : 孫權曰：『此金玉之論也！』¹

แปล : ซุนกวนกล่าวว่า ความคิดทั้งนี้เหมือนทองและหยก

ไทย : ซุนกวนได้ฟังดังนั้นก็มีความยินดี จึงว่า อันความคิดของท่านซึ่งว่ากล่าว ทั้งนี้อุปมาเหมือนเอาทองมารองรับหยก²

ความเปรียบจับจีนเป็นการ เปรียบเทียบความคิดของตัวละครที่มีคุณค่าว่าเหมือนทองและหยก เมื่อแปลเป็นฉบับไทยแล้ว ผู้แปลได้ดัดแปลงเนื้อหาของความเปรียบโดยใช้สำนวนที่สละสลวยและไพเราะยิ่งขึ้น โดยดัดแปลงจาก "เหมือนทองและหยก" เป็น "อุปมาเหมือนเอาทองมารองรับหยก" และเมื่อดัดแปลงแล้วทำให้มีความหมายในทำนองว่ามีคุณค่า และความคิดนั้นยังเหมาะสมและเหมาะสมกับเหตุการณ์ เพราะทั้งทองและหยกต่างเป็นสิ่งของมีค่าและเหมาะสมกัน

3.1.2 เปรียบเทียบกับเครื่องใช้ ในข้อนี้มีการนำไปเปรียบเทียบกับ ถึงเหล็กและ Ding

3.1.2.1 เปรียบเทียบกับถึงเหล็ก ดังตอนที่เบ้งตั๋งบรรยาย ภาพที่ทหารสุมาอี้ (ฝ่ายขงเบ้ง) ล้อมเมืองไว้

จีน : 次日，孟達登城遍視，只見魏兵四面圍得鐵桶相似。³

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:308.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 790.

³ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:762.

แปล : วันรุ่งขึ้น เบ้งคักขึ้นคูนก่าแพงเมือง เห็นทัพเมืองวูยล้อมไว้ทั้งสี่ด้านคังถึงเหล็ก
 ไทย : ฝ่ายเบ้งคัก ครั้นเวลาเช้าขึ้นคูนเชียงเพิน เห็นทหารสูมาล้อมเมืองไว้โดยรอบ
 มั่นคงเหมือนล้อมไว้ด้วยคารางเหล็ก¹

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบการถูกล้อมเมืองทั้งสี่ด้านว่าเหมือน
 ถึงเหล็ก มีความหมายว่าถูกล้อมไว้อย่างหนาแน่นและมั่นคง ถึง เป็นเครื่องใช้ที่เป็น
 ภาชนะใส่สิ่งของที่มีลักษณะกลม ลักษณะรูปร่างที่กลมนี้ก็เหมือนกับการที่ถูกล้อมไว้ทุกด้าน
 และการที่ใช้คำว่า ถึงเหล็ก ยังให้ความหมายเพิ่มในทำนองว่าแข็งแรงและมั่นคง เพราะ
 เหล็กเป็นโลหะที่แข็งแรง เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนแปลงจาก "ถึงเหล็ก"
 เป็น "คารางเหล็ก" การที่ผู้แปลเปลี่ยนมาใช้คำว่า "คารางเหล็ก" แทน ทั้งนี้เป็น
 เพราะต้องการให้ผู้อ่านเห็นภาพได้ชัดเจน การใช้คำว่า "คารางเหล็ก" อ่านแล้วทำ
 ให้เห็นภาพว่าเหมือนถูกล้อมหรือถูกกักขังมากกว่าการใช้คำว่า "ถึงเหล็ก" เพราะตาม
 ความคิดของคนไทยนั้นเห็นว่าถึงเหล็กเป็นเพียงภาชนะชนิดหนึ่ง ในการพรรณนาหรือ
 บรรยายภาพที่ถูกกักขังหรือถูกล้อม จะใช้คำว่า "คาราง" หรือ "ตาข่าย" มากกว่า
 คำว่า "ถึง" ผู้แปลจึงเปลี่ยนแปลงและเลือกใช้คำว่า "คารางเหล็ก" แทนคำว่า
 "ถึงเหล็ก" เพื่อให้เข้ากับความรู้สึกนึกคิดของคนไทย

3.1.2.2 เปรียบเทียบกับ Ding คังตอนที่องเ่งงงพุกกับเกียงอูย

จีน : 魏與吳，蜀，已成鼎足之勢，汝累次入寇，何也
 ๑²

แปล : เมืองวูย เมืองงอ และเมืองจกนั้น สภาพเป็นคังซา Ding เหตุไฉนยังจะ
 มารุกรานกันอีกเล่า?

ไทย : เมืองวูยกก เมืองก้งก้ง เมืองเสฉวน สามเมืองนี้ตั้งอยู่เหมือนก้อนเส้า ถ้า
 ต่างคนต่างอยู่ก็มีความสุข เหตุอันใดท่านจึงยกกองทัพมาตีเรา³

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 703.

² Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:892.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 949.

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบสถานการณ์ของเมืองทั้งสามเมืองว่ามีสภาพเหมือนกับชา Ding มีความหมายว่า เมืองแต่ละเมืองนั้นตั้งอยู่เป็นอิสระและมีอำนาจในตัวเอง ไม่ได้ขึ้นต่อกัน และทั้งสามเมืองนั้นตั้งอยู่คล้ายคุ่มเชิงหรือคูเชิงกันอยู่鼎 Ding หมายถึง ภาชนะอย่างหนึ่งของจีนคล้ายกะทะก้นลึก ๆ มีขาหยั่งสามขาและหูสองหู ใช้เป็นภาชนะในการปรุงอาหาร คัมยา หรือใช้สำหรับบักชูปกก็ได้ เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลเปลี่ยนเป็น "สามเมืองนี้ตั้งอยู่เหมือนกันแล้ว" ก่อนแล้ว หมายถึง ก้อนดิน ก้อนอิฐ หรือก้อนหินที่เอามาเป็นหลักค้ำเสา¹ ก้อนหินที่นำมาตั้งเป็นหลักค้ำเสานั้นมักใช้ก้อนหินสามก้อน ซึ่งมีจำนวนเท่ากับเมืองทั้งสามเมืองในตัวอย่างข้างต้น การที่ผู้แปลเปลี่ยนจาก "ชาของ Ding" เป็น "ก้อนแล้ว" เพราะว่าคนไทยไม่รู้จัก Ding ซึ่งเป็นภาชนะอย่างหนึ่งของจีน แต่คนไทยรู้จักก้อนแล้วที่นำมาเป็นหลักค้ำเสาเป็นอย่างดี จึงได้เปลี่ยนมาใช้คำว่า "ก้อนแล้ว" (ดูภาพ Ding ประกอบในหน้าถัดไป)

3.1.3 เปรียบเทียบกับอาหาร อาหารที่นำไปเปรียบเทียบในข้อนี้คือ ไข่ไก่ ดังตอนที่พรรณนาศึกของเกียงอุยเมื่อทหารผ่าศพเกียงอุยออกดู

จีน : 魏兵爭欲報讎，共剖維腹，其膽大如鷄卵。²

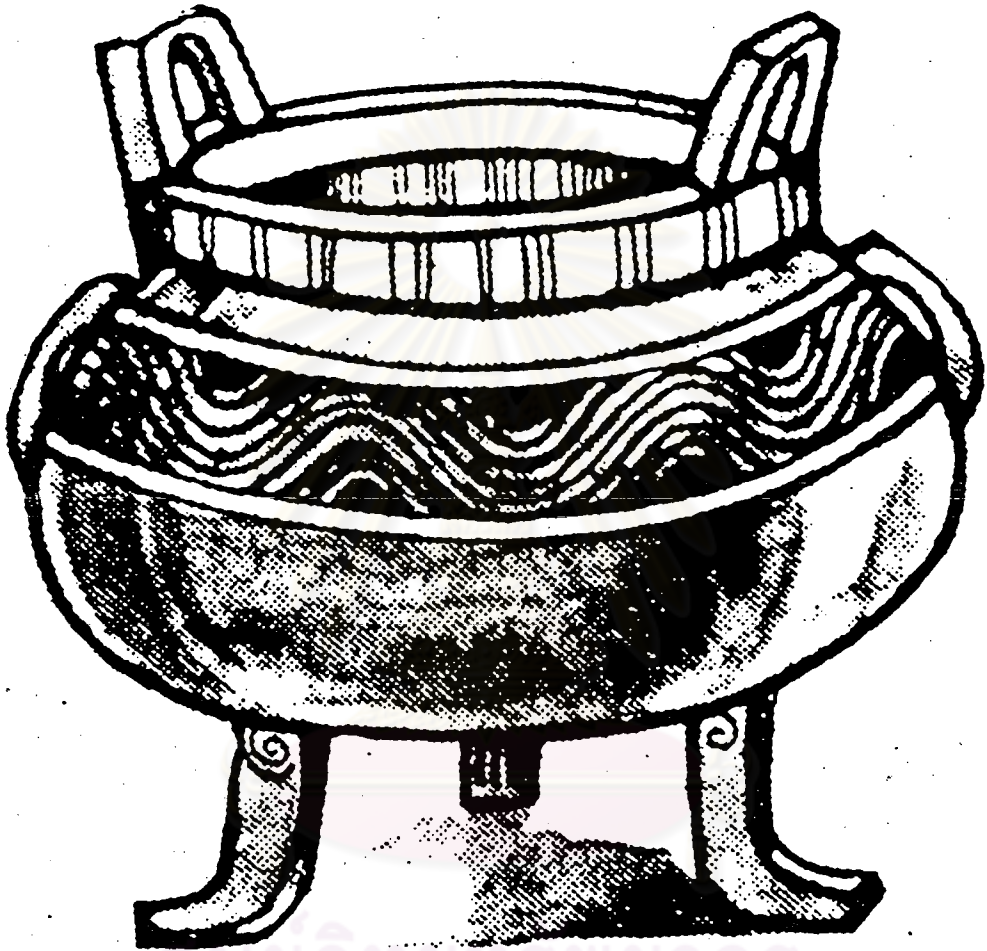
แปล : ทหารวุ่นต่างคนต่างเคียดแค้นรวมกันแหะพุงเกียงอุยออกเห็นดีของเขาใหญ่เหมือนไข่ไก่

ไทย : พอไปพบศพเข้าต่างคนต่างโกรธก็เอากระบี่ผ่าออกออกเห็นตัวคัมหัวอกอยู่คั่นใหญ่เท่าไข่ห่าน จึงคิดว่าเกียงอุยมีดีใหญ่ฉะนี้หรือมีกล้าหาญเข้มแข็งเป็นทหารเอก³

¹ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 68.

² Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:952.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 1067.

ศูนย์วิทยุโทรพยากร
จุฬาลงกรณ Ding มหาวิทยาลัย

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบขนาดของคำว่าใหญ่เหมือนไซโก่ เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลเปลี่ยนเป็นว่า คินันใหญ่เท่าไซห่าน การที่ผู้แปลเปลี่ยนจาก "ไซโก่" เป็น "ไซห่าน" นี้ก็เพื่อที่จะให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะไซห่าน ใหญ่กว่าไซโก่มาก การที่กวีจีนกล่าวถึงคิงซึ่งเป็นอวัยวะภายในของคนก็เพราะว่าคนจีน เชื่อว่า คนที่มีคิงขนาดใหญ่มากจะเป็นคนที่มีความกล้าหาญมาก ดังในภาษาจีนมีคำว่า 膽 大 dǎn dà แปลว่า คิงใหญ่ เป็นสำนวนมีความหมายว่า กล้าหาญ

3.1.4 เปรียบเทียบกับอาวุธ อาวุธที่นำไปเปรียบในข้อนี้คือ คาบ ดังตอนที่โจโฉกล่าวถึงยีเอง เมื่อทราบว่ายีเองตายแล้ว

จีน : 却說曹操知禰衡受害，笑曰：『腐儒舌劍，反自殺矣！』¹

แปล : ฝ่ายโจโฉครั้นรู้ว่ายีเองถูกประหารชีวิตแล้วก็หัวเราะพูดว่า อ้ายนี้มีความรู้มาก แต่ลิ้นของมันเป็นคาบฆ่าตัวมันเอง

ไทย : ฝ่ายโจโฉครั้นรู้ก็ศัพทว่ายีเองตายแล้วก็หัวเราะ จึงว่ายีเองนั้นเป็นคน พยายามฆ่า ปากของมันเป็นอาวุธฆ่าตัวมันเอง²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบลิ้นหรือคำพูดของตัวละครว่ามี อันตรายเหมือนคาบที่ฆ่าตนเอง เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลเปลี่ยนจาก "คาบ" เป็น "อาวุธ" การใช้คำว่า "อาวุธ" ในฉบับไทยทำให้มีความหมายกว้างกว่าเดิม เพราะไม่ได้เฉพาะเจาะจงว่าเป็นอาวุธชนิดใดเหมือนอย่างในฉบับจีน และยังได้ เปลี่ยนจาก "ลิ้น" เป็น "ปาก" การเปลี่ยนจาก "คาบ" เป็น "อาวุธ" คงเนื่อง มมาจากเปลี่ยน "ลิ้น" เป็น "ปาก" ลิ้นมีลักษณะแบนบางและยาว โกล่เคียงกับ ลักษณะของคาบ แต่ปากมิได้มีลักษณะเช่นนั้นจึงเปลี่ยนเป็น "อาวุธ"

¹ Ló-Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1: 189.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 478.

3.1.5 เปรียบเทียบส่วนประกอบของสิ่งก่อสร้าง สิ่งก่อสร้างที่นำไป
เปรียบเทียบในข้อนี้ คือ คาน คังตอนที่ลืมห้อมผูกกับเสาปี

จีน : 乾曰：『人若無妻，如屋無梁。』¹

แปล : ลืมห้อมผูกว่า "คนถ้าไม่มีเมีย ก็เหมือนบ้านไม่มีคาน"

ไทย : ลืมห้อมไค้ฟั้งคังนั้นจึงว่า อันธรรมชาติเกิดมาเป็นชาย ครั้นมิไค้มีแม่เรือน จะทำ
การสิ่งใดก็มักขัดขวางไม่ใครจะสำเร็จ เสมือนเรือนไม่มีพื้น²

ความเปรียบเทียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบคนที่ไม่มีภรรยา เหมือนบ้านไม่มี
คาน ซึ่งมีความหมายว่า ไม่สมบูรณ์หรือไม่เพียบพร้อม และจะทำการใดก็ไม่สะดวก
เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลไค้เปลี่ยนจาก "เหมือนบ้านไม่มีคาน" เป็น "เสมือนบ้าน
ไม่มีพื้น" คาน เป็นส่วนประกอบส่วนบนที่สำคัญของบ้าน ส่วน พื้น ก็นับเป็นส่วนสำคัญ
ของบ้านเช่นกัน แต่เป็นส่วนประกอบส่วนล่างสุด การที่ผู้แปลเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของ
ความเปรียบเทียบนี้ก็เพราะว่าคนไทยไม่ยกย่องว่าภรรยามีความสำคัญมากขนาดจะนำไป
เปรียบกับคาน ซึ่งเป็นส่วนประกอบส่วนบนของบ้าน และมีความหมายในทำนองยกย่อง
ด้วย คนไทยเห็นว่าภรรยาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญเหมือนกัน แต่ก็มีไค้ยกย่องมากคัง
มีความเปรียบว่า "ภรรยาเหมือนข้างเท้าหลัง" ผู้แปลจึงเปรียบเทียบความสำคัญของภรรยา
ว่าเหมือนพื้นบ้านเท่านั้น

3.2 เปรียบเทียบกับพืช

การเปรียบเทียบกับพืชมีการนำไปเปรียบกับพืชในหลายลักษณะไค้แก่บางส่วน
ของพืช เช่น กิ่งและใบ, พืชเป็นต้น ๆ เช่น หญ้า, ฝ้าย, พืชหลายต้นเช่น ป่าอ้อ

3.2.1 เปรียบเทียบกับกิ่งและใบ คังตอนที่เตียวหุยกุคกับลิโป้ แล้วกล่าวถึง
เสาปี

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:428.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 13.

จีน : 張飛聽了，瞋目大叱曰：『我哥哥是金枝玉葉
...』¹

แปล : เตียวหุยได้ฟังคังนั้นก็ถึงสิ่งตาแล้วทวาคว่า พี่ชายเป็นกิ่งทองใบหยก

ไทย : เตียวหุยได้ฟังลิโป้วว่าคังนั้นก็โกรธ จึงทวาคว่า คังนี้เป็นโจนจึงบังอาจเรียก
พี่กูว่าเป็นน้อง พี่กูเป็นเชื้อพระวงศ์ อุปมาเหมือนต้นไม้ทองใบแก้ว²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบว่าตัวละครมีความสำคัญ มีคุณค่า
เป็นคนที่มาจากตระกูลที่ดีและสูงศักดิ์ เหมือนกับกิ่งทองใบหยก เมื่อแปลเป็นฉบับไทย
แล้ว ผู้แปลได้เปลี่ยนจาก "กิ่งทองใบหยก" เป็น "ต้นไม้ทองใบแก้ว" มีความหมาย
เพียงว่าตัวละคร เป็นคนที่มีความสำคัญและมีคุณค่าเท่านั้น

นอกจากตัวอย่างข้างต้นแล้ว ในฉบับไทยยังมีการ เปลี่ยนแปลงเนื้อหาของ
ความเปรียบให้ต่างออกไป คังตอนที่ปีเอียวพุกกับชงเบ้งแล้วกล่าวถึงโจจิน

จีน : 耀馬曰：『曹都督乃金枝玉葉，安肯與反賊相
見耶！』³

แปล : ปีเอียวร้องคาวว่า ท่านแม่ทัพโจจินเป็นกิ่งทองใบหยก โจนจะมาพบกับไอ้พวก
โจรขบถ

ไทย : ปีเอียวก็โกรธจึงร้องตอบมาว่า โจจินนายเราเป็นคนตั้งอยู่ในสัตย์ในธรรม
หรือควรมาเจรจาก้วยท่านเป็นคนพาลทรยศต่อแผ่นดิน นายเราเหมือนหนึ่ง
พฤษชาติซึ่งมีลำต้นเป็นเงิน มีใบและคอกผลเป็นทอง⁴

ความเปรียบข้างต้นเมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนแปลงจาก "กิ่งทอง
ใบหยก" เป็น "ต้นไม้ที่มีลำต้นเป็นเงิน มีใบและคอกผลเป็นทอง" มีความหมายว่า
เป็นคนที่มีความสำคัญ มีค่ามาก การที่ผู้แปลเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของเนื้อหา

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:98.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 243.

³ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:782.

⁴ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 150.

ความเปรียบในทั้ง 2 ตัวอย่างข้างต้นนั้น เพราะว่าในภาษาไทยมีสำนวนว่า "กึ่งทองใบหยก" ใช้อยู่แล้ว มีความหมายว่า สมกัน-ชายกับหญิงที่มีฐานะดี มีรูปสมบัติ ทรัพย์สินสมบัติ ฯลฯ อะไรเสมอกัน เป็นคู่รักหรือสามีภรรยาที่ คู่เหมาะสมกันทั้งสองฝ่าย¹ จะเห็นได้ว่าความหมายที่เป็นสำนวนในภาษาไทยต่างจากความหมายของความเปรียบในฉบับจีน ผู้แปลจึงเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของเนื้อหาของความเปรียบนี้ เพื่อมิให้ผู้อ่านเข้าใจสับสนในเรื่องความหมายของคำว่า "กึ่งทองใบหยก"

3.2.2 เปรียบเทียบกับหญ้า ความเปรียบที่เปรียบเทียบกับหญ้ามักนำไปเปรียบกับหญ้าใน 2 ลักษณะคือ หญ้าแพรก และหญ้าที่เน่า

3.2.2.1 เปรียบเทียบกับหญ้าแพรก ดังตอนที่ซงเหียนพูดว่า- กล่าวลิโป้

จีน : 憲曰：『布只戀妻子，視吾等如草芥。』²

แปล : ซงเหียนพูดว่า "ลิโป้ได้แต่สมรสอยู่กับเมียเท่านั้น เห็นพวกเราเป็นเหมือน หญ้าแพรก"

ไทย : ซงเหียนจึงว่า ทุกวันนี้ลิโป้ไม่เหมือนแต่ก่อนแล้ว มิได้เอาใจทหาร เชื่อฟังแต่คำกริยา จนทหารโจโจ้เข้าล้อมกำแพงเป็นสามารรถ ทคน้ำท่วมเข้าไปในเมืองเป็นอันมากขณะนี้แล้ว ลิโป้ก็ไม่เอาใจใส่ เราท่านทั้งปวงนี้เหมือนคนไข้นัก มิได้แจ้งว่าจะตายวันใด³

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบตัวละครว่าไม่มีค่า ไม่มีความสำคัญเหมือนหญ้าแพรก มีความหมายในทำนองคุณถูก เมื่อแปลเป็นฉบับไทยแล้วได้เปลี่ยนจาก "หญ้าแพรก" เป็น "คนไข้นัก" และทำให้ความหมายของความเปรียบนั้นเปลี่ยนแปลงไปค้ำย คือ มีความหมายในทำนองว่าเป็นคนไข้ที่มีอาการหนัก และจะ

¹ กัญจนาคพันธ์ (นามแฝง), สำนวนไทย เล่ม 1..., หน้า 54.

² Ló Guàn-zhōng, Sān guó yǎn yì, 1: 158.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 399.

มีอันตรายเป็นแกชีวิตในไม่ช้า การที่ผู้แปลเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของความเปรียบเทียบนี้ เพราะคนไทยไม่นิยมเปรียบเทียบตัวละครในตำนานของคูกูกว่าเหมือนหญ้าแพรก และเมื่อแปลเป็นภาษาไทยแล้วก็ไม่มีความหมายในตำนานของคูกู แต่เป็นเพียงการพรรณนาเปรียบเทียบสภาพของตัวละครเท่านั้น

นอกจากตัวอย่างข้างต้นแล้ว ในฉบับไทยยังมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของความเปรียบเทียบให้ต่างไป ดังตอนที่ลิโป้พบกับตั้งโต๊ะแล้วกล่าวถึงทหารขุนเทียน

จีน : 呂布挺身出曰 : 『父親勿慮，關外諸候，布視之如草芥。』¹

แปล : ลิโป้ลุกขึ้นแล้วพูดว่า "บิดาท่านอย่าได้วิตกเลย พวกหัวเมืองชั้นนอกที่ยกมานี้ ข้าพเจ้าลิโป้เห็นมันเหมือนหญ้าแพรก"

ไทย : ลิโป้จึงว่า ซึ่งหัวเมืองยกมาทั้งนี้เปรียบเหมือนแมลงเม่า ข้าพเจ้าจะขออาสา ยกทัพออกไปฆ่าเสีย อย่าให้ท่านวิตกเลย"²

ความเปรียบเทียบข้างต้นเมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนแปลงจาก "หญ้าแพรก" เป็น "แมลงเม่า" แมลงเม่าเป็นสัตว์จำพวกแมลงชนิดหนึ่งที่คนไทยรู้จักดี และในภาษาไทยยังมีสำนวนเกี่ยวกับแมลงเม่า เช่น แมลงเม่าเข้ากองไฟ เนื่องจากคนไทยไม่คุ้นเคยการใช้สำนวนความเปรียบเทียบที่น่าคนไปเปรียบกับหญ้าแพรก ผู้แปลจึงเปลี่ยนเป็น "แมลงเม่า" ซึ่งเป็นสัตว์ที่คนไทยรู้จักและคุ้นเคยเป็นอย่างดี

3.2.2.2 เปรียบเทียบกับต้นหญ้าที่เน่า ดังตอนที่ต้นเต็งพบกับลิโป้เมื่อกล่าวถึงกองทัพของอ้วนสุค

จีน : 陣營大笑曰 : 『何如是之儒也？吾觀七路之兵，如七堆腐草。』³

¹Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:38.

²เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 87.

³Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:139.

แปล : คันทองหัวเราะแล้วพูดว่า จะกลัวอันใด? ข้าพเจ้าเห็นว่าทหารเจ็ดกองนี้เหมือน
หญ้าเน่า 7 กอ

ไทย : คันทองไต่ยี่งหัวเราะแล้วจึงว่าแกลไปว่า ท่านนี้แต่แรกข้าพเจ้าเห็นว่าจะมี
ปัญญา มาบัดนี้เห็นความคิดท่านนั้นอ่อนนวก จะกล้าอันใดกับกองทัพอ้วนสุดเจ็ด
กองเท่านี้ อุปมาเหมือนหญ้าเจ็ดกออันไกลปากโค¹

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบในทำนองถูกกองทัพที่ไม่มีความ
สามารถเหมือนกับหญ้าที่เน่า เมื่อแปลเป็นฉบับไทยแล้ว ผู้แปลเปลี่ยนเป็นเหมือน "หญ้า
ที่ไกลปากโค" มีความหมายว่าไม่มีความสามารถและในไม่ช้าก็จะถูกทำอันตราย เพราะ
จะต้องเป็นอาหารของโค เมื่อเปลี่ยนแปลงเนื้อหาแล้วทำให้เห็นภาพชัดเจนนยิ่งขึ้น
เพราะหญ้าเป็นอาหารของโค และเมื่อหญ้านั้นอยู่ไกลกับปากโคก็ต้องถูกโคกลืนกินอย่าง
แน่นอน

3.2.3 เปรียบเทียบกับฝ่าย คังตอนที่ซีซีพูดกับเล่าปี่ เมื่อตอนที่จะจาก
เล่าปี่ไปหามารดาที่เมืองหลวง

จีน : 度勒馬謂玄德曰：『某因心緒如麻。...』²

แปล : ซีซีหยุดม้าแล้วพูดกับเตียนเต็กว่า หัวใจของข้าพเจ้าเหมือนคังฝ้าย

ไทย : ซีซีเทียบม้าเข้ามาแล้วบอกว่า ข้าพเจ้าจะบอกเนื้อความแก่ท่าน ก็ยังมีพันจะ
เจรจาเลย ตัวจะจากกันกับท่านหัวใจข้าพเจ้าประจุกั่วข้าวตอก เพราะความ
ทุกขมีพันคิด³

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบสภาวะจิตของตัวละครที่มีความทุกข์-
ใจ ความวุ่นวายใจเหมือนฝ้าย ในที่นี้หมายถึง ฝ้ายที่พันกันยุ่งเหยิง คังในภาษาจีนมี
สำนวนว่า 心亂如麻 xīn luàn rú má หมายถึง ใจวุ่นวาย
เหมือนฝ้าย เป็นการ เปรียบเทียบจิตใจที่วุ่นวายสับสนนั้นเหมือนฝ้ายที่พันกันยุ่งเหยิงหา

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 341.

² Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:293.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 760.

ระเบียบมิได้ เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลเปลี่ยนจาก "เหมือนฝ้าย" เป็น "ประจุกั่วข้าวตอก" ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบสภาวะจิตใจของตัวละครที่มีความทุกข์ใจ ความวุ่นวายสับสนที่เกิดในใจเหมือนกัน "คั่วข้าวตอก" หมายถึง การนำข้าวเปลือกมาใส่ภาชนะตั้งไฟให้ร้อนแล้วคนหรือเขย่าไปเรื่อย ๆ และเมื่อข้าวเปลือกนั้นได้รับความร้อนก็จะแตกประทุออกมาเป็นคอกบาน หรือเป็นข้าวตอกนั่นเอง ภาพของการคั่วข้าวตอกเป็นภาพที่ทำให้เห็นการแตกตัวของข้าวเปลือกนั้นแตกประทุออกมาอย่างไม่เป็นระเบียบ ผู้แปลจึงนำภาพการคั่วข้าวตอกที่มีการแตกประทุออกมาอย่างไม่เป็นระเบียบไปเปรียบเทียบกับสภาวะจิตใจที่วุ่นวายสับสน การที่ผู้แปลเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของความเปรียบเทียบนี้เพราะว่าคนไทยไม่มีสำนวนความเปรียบที่นำไปเปรียบกับฝ้าย ผู้แปลจึงได้เปลี่ยนแปลงเพื่อมิให้ผู้อ่านเกิดความสงสัย และการที่ผู้แปลเปลี่ยนเป็น "คั่วข้าวตอก" เพราะว่าข้าวตอกเป็นสิ่งที่คนไทยรู้จักดี และในภาษาไทยก็มีความเปรียบที่เกี่ยวกับข้าวตอกอยู่แล้ว เช่น เปรียบเทียบเสียงที่กังเป็นระยะไม่ขาดสายเหมือนกับข้าวตอกแตก

นอกจากการเปรียบเทียบกับฝ้ายในความหมายว่าทุกข์ใจแล้ว ยังมีการเปรียบเทียบกับฝ้ายในความหมายว่ามากด้วย ดังตอนที่ซุนเซ็กพูดคุยกับนางงอตุหยิน เล่าถึงตอนที่คนออกรบกับบิคา

จีน : 策笑曰：『兒自幼隨父出征，殺人如麻。』¹

แปล : ซุนเซ็กหัวเราะแล้วพูดว่า ลูกตามบิคาไปรบฆ่าคนตายเหมือนคันฝ้าย

ไทย : ซุนเซ็กได้ฟังดังนั้นก็หัวเราะ แล้วว่าข้าพเจ้าไปทัพกับบิคา ก็ได้ฆ่าฟันผู้คนเสียเป็นอันมาก อุปมาเหมือนเมล็ดงาพันธ์ที่จะนับได้²

ความเปรียบในฉบับจีน เป็นการเปรียบเทียบว่าฆ่าคนตายมากมายเหมือนคันฝ้าย ฝ้ายเป็นพืชที่เมล็ดมีปุยุ นำไปทอผ้าได้ คันฝ้ายเป็นต้นไม้ที่ถูกล่าลายได้ง่าย และในเวลาอันรวดเร็ว จึงได้นำภาพของคันฝ้ายมากมายไปเปรียบกับทหารที่ตนฆ่าตาย เมื่อแปลเป็นฉบับไทยได้เปลี่ยนจาก "ฝ้าย" เป็น "เมล็ดงา" ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบจำนวนมากมายเช่นกัน เมล็ดงา เป็นพืชที่คนไทยรู้จักดี เพราะนำมาเป็นอาหารได้

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1: 234.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 595.

และขนาดของเมล็ดงานั้นมีขนาดเล็กมาก ไม่สามารถจะนำมานับจำนวนได้ การนำไปเปรียบกับเมล็ดงาเป็นการให้ภาพว่ามีจำนวนมากมาย ผู้แปลจึงได้เลือกและนำเมล็ดงามาเปรียบแทนคำว่า "คันท้าย" ในฉบับจีน

3.2.4 เปรียบเทียบกับป่าอ้อ ถึงตอนที่จิวยี่ปรึกษากับนายทัพนายกองแล้ว กล่าวถึงกองทัพของโจโจ

จีน : 瑜願謂衆將曰：『江北戰般，如蘆葦之密。』¹

แปล : จิวยี่พูดกับนายทัพนายกองว่า " เรือรบฝ่ายเหนือ เหมือนกับป่าอ้อทึบ"

ไทย : จิวยี่จึงปรึกษากับนายกองว่า เรือรบโจโจนั้นมากมายพันที่จะนับได้ อุปมาเหมือนใบไม้อยู่บนต้นไม้²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบกองทัพเรือของทหารฝ่ายเหนือหรือฝ่ายโจโจว่ามีมากมายและหนาแน่นเหมือนกับป่าอ้อทึบ เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้เปลี่ยนจาก "ป่าอ้อทึบ" เป็น "ใบไม้อยู่บนต้นไม้" ซึ่งก็เป็นการเปรียบเทียบปริมาณที่มีมากมายเหมือนกัน การที่ผู้แปลได้เปลี่ยนแปลงเนื้อหาของความเปรียบเป็นเพราะคนไทยไม่นิยมเปรียบเทียบจำนวนมากมายว่าเหมือนกับป่าอ้อทึบ

3.3 เปรียบเทียบกับสัตว์

การเปรียบเทียบกับสัตว์นั้น มีการนำไปเปรียบกับสัตว์ใน 2 ลักษณะ คือ เปรียบเทียบกับบางส่วนของสัตว์ และเปรียบเทียบกับสัตว์ทั้งตัว

3.3.1 เปรียบเทียบกับบางส่วนของสัตว์ บางส่วนของสัตว์ในข้อนี้ได้แก่อวัยวะต่าง ๆ ของสัตว์ เช่น หัว, ตา, หลัง, ร่อง, ปาก ในข้อนี้ผู้เขียนได้รวมถึงที่อยู่ของสัตว์ด้วย เช่น รังของหมาป่า

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:386.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 962.

3.3.1.1 เปรียบเทียบกับหัวของสิงโต คังตอนที่พรรณนา

รูปร่างของเกี้ยวหุย

จีน : 豹頭環眼¹

แปล : หัวสิงโต ตากลม

ไทย : ศีรษะเหมือนเสือ จักขุกลมใหญ่²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบศีรษะของตัวละครว่าเหมือนหัวสิงโต เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลเปลี่ยนเป็น "ศีรษะเหมือนเสือ" การที่ผู้แปลเปลี่ยนความเปรียบนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้แปลเกรงว่าหากแปลตามในฉบับจีนที่ว่าเหมือนหัวสิงโตนั้นอาจทำให้ผู้อ่านมีความรู้สึกว้าเกินจริงมากเกินไป เพราะสิงโตมักจะมีขนที่หัว จนทำให้หูหัวใหญ่มาก แม้ว่าตัวเมียจะไม่มีขนที่หัวเหมือนตัวผู้ ผู้เขียนก็เข้าใจว่าคงต้องการจะเปรียบกับสิงโตตัวผู้ เพราะสิงโตตัวผู้ดูแล้วสวยงามมากกว่า ดังนั้นผู้แปลจึงเปลี่ยนเป็นเหมือนหัวเสือ ทำให้อ่านแล้วมีความเป็นไปไ้ได้มากกว่าในฉบับจีน

3.3.1.2 เปรียบเทียบกับตาของหงส์ คังตอนพรรณนารูปร่าง

หน้าตาของกวนอู

จีน : 丹鳳眼³

แปล : ตาหงส์

ไทย : จักขุยาวคังนการเวก⁴

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบลักษณะตาที่เรียวยาวและเฉียงขึ้นของตัวละครว่าเหมือนหงส์ หงส์เป็นสัตว์ในนิยายที่มีตระกูลสูง ลักษณะตาที่เรียวยาวและอยู่ในลักษณะเฉียงขึ้น เรียกว่า ตาหงส์ ถือว่าเป็นลักษณะตาที่ดีตามคติของคนจีน เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลเปลี่ยนเป็น "จักขุยาวคังนการเวก" นการเวก เป็น

¹Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:4.²เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 8.³Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:4.⁴เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 9.

ชื่อนกในเรื่องปรัมปรา มีที่อยู่ในป่าหิมพานต์ บินสูงเหนือเมฆ ร้องเพราะ สัตว์ทั้งหลาย
ไต่ยี่นก็หยุดชะงักไป¹ เป็นนกที่คนไทยรู้จักกันดี ส่วนใหญ่มักจะนำมาเปรียบในเรื่องเสียง
ที่ไพเราะว่าเหมือนนกกการเวก การที่ผู้แปลเปลี่ยนความเปรียบนี้เป็นเพราะคนไทยไม่
ค่อยคุ้นเคยกับหงส์ ผู้แปลจึงเปลี่ยนเป็นนกกการเวกเพราะคนไทยรู้จักกันดี

3.3.1.3 เปรียบเทียบกับปากเสือ คังตอนที่จูล่งพบกับเล่าปี่

จีน : 趙雲曰：『主公在虎口中逃出，今已近本界。』²

แปล : จูล่งพูดว่า ท่านหนีออกจากปากเสือ บัดนี้มาใกล้ชายแดนฝ่ายเราแล้ว

ไทย : จูล่งจึงว่าแก่เล่าปี่ว่า เรามานี้พ้นเมืองฉสองกุน จะเข้าเมืองเกงจิวอยู่แล้ว
เหมือนหนึ่งเสือหนีออกจากจันไค³

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบการที่หนีออกจากฝ่ายศัตรูได้
เหมือนกับหนีออกมาจากปากเสือได้ เปรียบเทียบฝ่ายศัตรูเหมือนปากเสือ มีความหมาย
แฝงว่าหากตกอยู่ในฝ่ายศัตรูก็จะเป็นอันตราย เพราะเสือเป็นสัตว์ดุร้าย เมื่อแปลเป็น
ฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนแปลงเป็น "เหมือนหนึ่งเสือหนีออกจากจันไค" เป็นการเปรียบ-
เทียบตัวละครที่หนีจากฝ่ายศัตรูออกมาได้นั้นเหมือนเสือหนีออกจากจันไค เปรียบเทียบฝ่าย
ศัตรูเหมือนจัน ไค หมายถึงเครื่องมือจับสัตว์ชนิดหนึ่ง⁴ เมื่อแปลเป็นภาษาไทย ผู้แปล
ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าหนีออกมาจากเมืองฉสองกุน และเปลี่ยนข้อความจากฉบับจีนที่ว่า
มาใกล้ชายแดนฝ่ายเรา เป็นชื่อเมืองว่าจะเข้าเมืองเกงจิว ซึ่งทำให้เข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น

3.3.1.4 เปรียบเทียบกับหลังของเสือ คังที่อพยพรณนา

รูปร่างของอองสง

¹ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2525, หน้า 90.

² Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:439.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 36.

⁴ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 220.

จีน : 熊腰虎背¹

แปล : เหวหมี หลังเสือ

ไทย : หน้าคำ ทาแดง พุคจาโภกธาการึกษาอาการลักษณะเหมือนเสือ²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบหลังของตัวละครว่าเหมือนเสือ หลังของเสือนั้นมักจะใหญ่โตมีกบีน และคนจีนในสมัยโบราณมักจะนิยมผู้ชายที่มีลักษณะแข็งแรง รูปร่างใหญ่โตมีกบีนและเป็นลักษณะของทหารค่าย จึงได้นำไปเปรียบกับลักษณะของหลังเสือ เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนเป็น "พุคจาโภกธาการึกษาอาการลักษณะเหมือนเสือ" ซึ่งเป็นการ เปรียบเทียบกิริยาอาการของตัวละครว่าเหมือนเสือ จะเห็นว่าเป็นการ เปรียบเทียบว่าเหมือนเสือทั้งสองฉบับ แต่เปรียบเทียบคนละลักษณะ

3.3.1.5 เปรียบเทียบกับร่างของเสือ คังตอนที่พรรณนา

รูปร่างของขุนเกียน

จีน : 虎體熊腰³

แปล : ร่างเสือ เหวหมี

ไทย : แลนายทหารซึ่งยกมานั้นชื่อ ขุนเกียนกิริยาเหมือนเสือ⁴

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบร่างของตัวละครว่าเหมือนเสือ ร่างของเสือนั้นมักจะแข็งแรงใหญ่โต และคนจีนในสมัยโบราณก็มักจะนิยมผู้ชายที่มีรูปร่างใหญ่โตแข็งแรง เพราะต้องการชายแข็งแรงไว้ปกป้องบ้านเมือง คังนั้นจึงได้นำลักษณะรูปร่างของผู้ชายไปเปรียบเทียบกับเสือ เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนเป็น "กิริยาเหมือนเสือ" ซึ่งเป็นการ เปรียบเทียบว่ากิริยาเหมือนเสือ อาจเป็นเพราะว่า เสือมีกิริยาที่คล่องแคล่ว ปราดเปรียว เพราะเสือเป็นสัตว์ที่ดุร้ายและมักจะต้องต่อสู้กับสัตว์อื่นหรือล่าเหยื่อเพื่อเป็นอาหาร คังนั้นกิริยาท่าทางจึงคล่องแคล่วปราดเปรียว

¹Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:782.

²เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 741.

³Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:12.

⁴เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 23.

ผู้แปลจึงเปลี่ยนจากการเปรียบเทียบร่างกาย เป็นเปรียบเทียบกริยาท่าทางที่คล่องแคล่ว การที่ผู้แปลเปลี่ยนแปลงเนื้อหาความเปรียบนี้อาจเป็นเพราะว่าคนไทยไม่นิยมเปรียบเทียบรูปร่างของคนกับเสือ แต่จะเปรียบในแง่ลักษณะนิสัยใจคอมากกว่า

3.3.1.6 เปรียบเทียบกับรังหมาป่า ดังตอนที่พระเจ้าเทียนเต๋อ ครัสกับขุนนาง

จีน : 帝泣告大臣曰：『方離狼窩，又逢虎口。』¹

แปล : พระเจ้าเทียนเต๋อหันแสงแล้วครัสว่า เพิ่งพ้นจากรังหมาป่า ก็เข้าปากเสือ

ไทย : พันธุ์หมาคิดว่าจะมีความสบาย มาพบกองทัพมาสะกดสะพานอยู่ อุปมาเหมือนอยู่ในปากหมี ออกจากปากหมีไค้จะมาเข้าปากเสือ²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบการที่หนีพ้นศัตรู แล้วยังต้องไปพบกับศัตรูอีก เหมือนกับพ้นจากรังหมาป่าก็เข้าปากเสือ ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบศัตรูที่รอหั่นมาได้ในครั้งแรกนั้นเหมือนรังหมาป่า เปรียบเทียบศัตรูพวกที่ไค้ไปพบอีกเหมือนปากเสือ เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลไค้เปลี่ยนเป็น "อุปมาเหมือนอยู่ในปากหมี ออกจากปากหมีไค้จะมาเข้าปากเสือ" จะเห็นไค้ว่าในฉบับไทยนั้นไค้เปลี่ยนแปลงจาก "รังหมาป่า" เป็น "ปากหมี" การที่ผู้แปลเปลี่ยนแปลงนี้เป็นเพราะว่าเมืองไทยไม่มีหมาป่า จึงเปลี่ยนเป็นหมี ซึ่งเป็นสัตว์ที่คนไทยรู้จักกันดี การเปลี่ยนแปลงนี้ก็เพื่อจะให้คนไทยอ่านและเข้าใจไค้ง่ายยิ่งขึ้น

3.3.2 เปรียบเทียบกับสัตว์ทั้งตัว การเปรียบเทียบกับสัตว์ในข้อนี้ มีการนำไปเปรียบกับสัตว์หลายชนิด ซึ่งมีทั้งสัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์ปีก และสัตว์ในวรรณคดี เช่นม้าและกิเลน, หมูและวัว, หมาป่า, หนู, หมาจิ้งจอก, นกเขา, เสือ, มังกร และ ฟ้า xièzhì

3.3.2.1 เปรียบเทียบกับหมาป่า ดังตอนที่ตะถ้ายกล่าวถึงตั้งโต๊ะ

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-quó yǎn-yì, 1:103.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 258.

จีน : 待御史鄭泰練曰：『董卓乃豺狼也，引入京城，必食人矣。』¹

แปล : ฝ่ายแตะถ้ายเจ้ากรมพระธรรมนุญออกความเห็น ว่า ตั้งโต๊ะเป็นหมาป่า ถ้าให้เข้ามาในเมืองหลวง จักต้องกินคนเป็นแน่แท้

ไทย : แตะถ้ายจึงว่า ตั้งโต๊ะน้ำใจคงเลื้อ ซึ่งจะให้เข้ามาในเมืองนี้เห็นจะมีอันตรายแก่คนทั้งปวง²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบนิสัยของตัวละครว่ามีความเจ้าเล่ห์ และร้ายกาจเหมือนหมาป่า เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนเป็น "ตั้งโต๊ะน้ำใจคงเลื้อ" ซึ่งเป็นการพรรณนาจิตใจของตัวละครว่ามีความร้าย และโหดเหี้ยมเหมือนเลื้อ การที่ผู้แปลเปลี่ยนแปลงความเปรียบนี้เป็นเพราะประเทศไทยไม่มีหมาป่า และที่เปลี่ยนไปเปรียบกับเลื้อนั้นก็เพราะว่าเลื้อเป็นสัตว์ที่คนไทยรู้จักกันดี

นอกจากตัวอย่างข้างต้นแล้ว ในฉบับไทยยังมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของความเปรียบให้ต่างออกไป ดังตอนที่ค้นเต็งผูกกับโจโฉ

จีน : 陳登密練操曰：『呂布豺狼也，勇而無謀。』³

แปล : ค้นเต็งกระซิบโจโฉว่า ลิโป้เป็นหมาป่า กล้าหาญแต่หาปัญญามิได้

ไทย : ค้นเต็งจึงกระซิบโจโฉว่า อันลิโป้เป็นคนหยาบซ่า เหมือนหนึ่งสัตว์เคี้ยวจั่น มีแต่กำลังหาปัญญามิได้⁴

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบนิสัยใจคอของตัวละครว่ามีความร้ายกาจและเจ้าเล่ห์เหมือนหมาป่า เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลเปลี่ยนเป็น "เหมือนหนึ่งสัตว์เคี้ยวจั่น" ซึ่งเป็นการพรรณนาจิตใจของตัวละครว่าเป็นคนมีนิสัยหยาบซ่าเหมือนสัตว์เคี้ยวจั่น เมื่อเปลี่ยนแปลงแล้วความหมายกว้างกว่าในฉบับจีนเพราะไม่ได้

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:20.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 46-47.

³ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:137.

⁴ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 337.

ระบุว่าสัตว์ชนิดใด และที่ตองเปลี่ยนแปลงก็เพราะเมืองไทยไม่มีหมาป่า

3.3.2.2 เปรียบเทียบหนู ดังตอนที่โจโฉว่ากล่าวตังสินและ

พวก

จีน : 操看了，笑曰：『鼠輩安敢如此！』¹

แปล : โจโฉอ่านแล้วหัวเราะพลางพูดว่า ไอหนูพวกนี้กล้าเช่นนี้เชียวหรือ

ไทย : แล้วโจโฉจึงว่า อ้ายพวกนี้อุปมาเหมือนสัตว์เคี้ยวรัจฉาน ควรหรือจะคิดทำร้ายกู²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบตัวละครที่ไม่มีค่า ไม่มีความสำคัญว่าเหมือนหนู ซึ่งมีความหมายในทำนองดูถูกด้วย เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนเป็น "อุปมาเหมือนสัตว์เคี้ยวรัจฉาน" ทำให้มีความหมายกว้าง ๆ ไม่เฉพาะเจาะจง เป็นการเปรียบเทียบในทำนองดูถูกว่าไม่มีค่า ไม่มีความสำคัญเหมือนกัน

3.3.2.3 เปรียบเทียบหมาว่า ดังตอนที่ยีเอ๋งพูดกับซุนฮก

จีน : 衡曰：『吾乃鼠雀，尚有人性，汝等只可謂之蝮蟲』³

แปล : ยีเอ๋งพูดว่า แม้ว่าข้าพเจ้าจะเป็นหนู แต่ก็ยังมีความเป็นคน ท่านทั้งปวงจึง
ไม่ผิดอะไรกับหมาว่า

ไทย : ยีเอ๋งจึงตอบซุนฮกว่า ตัวเรายังมีความโกรธแค้นที่ตั้งรู้เจรจาอยู่ เหตุใด
ท่านจึงว่าเราเป็นสัตว์เคี้ยวรัจฉาน ท่านทั้งปวงอีก อุปมาเหมือนแมลงเม่า
อันมิไค่กั้วเพลิงพากันบินโถมเข้าไปในกองเพลิง ก็จะถึงแก่ความตาย⁴

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบตัวละครว่าไม่มีคุณค่า ไม่มีความสำคัญเหมือนกับหมาว่า หมาว่าหมายถึงแมลงชนิดหนึ่งทำรังด้วยดินติดไว้ตามฝาบ้าน

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:193.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 487.

³ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:188.

⁴ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 472.

เมื่อแปลเป็นฉบับไทยได้เปลี่ยนแปลงเป็น "อุปมาเหมือนแมลงเม่า" การที่ผู้แปลเปลี่ยนแปลงก็เพราะในภาษาไทยเรามักจะไม่ค่อยนำอะไรเปรียบกับตัวหมากร่า ส่วนแมลงเม่านี้เป็นสัตว์ที่เรารู้จักกันดีและก็ยังมีส่วนวนที่เกี่ยวกับแมลงเม่าใช้ในภาษาไทยด้วย

3.3.2.4 เปรียบเทียบกับหมูและวัว ดังตอนที่ฮวนห้อมกล่าวถึง
ลูกของโจจิ้น

จีน : 範大哭，出帳曰：『曹子丹以智謀自矜——今兄弟三人，真豚豕耳！』¹

แปล : ฮวนห้อมร้องไห้ด้วยเสียงอันดังออกจากค่ายพลางพูดว่า โจจิ้นอวดตัวว่าเป็นคนมีสติปัญญาความสามารถ แต่บุตรสามคนเหมือนหมูและวัวจริงๆ

ไทย : ฮวนห้อมไค้ยืนคังนั้นก็ร้องไห้ด้วยเสียงอันดัง แล้วเดินออกมาจากที่นั่นจึงว่า โจจิ้นพอใจของอวดตัวว่าเป็นคนมีสติปัญญา มีบุตรสามคนก็ไม่สั่งสอนให้มีความรู้วิชาการเลย เหมือนหมูและกระปือแล้วก็ร้องไห้²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบตัวละครที่ไม่มีความรู้ ไม่มีสติปัญญาเหมือนกับหมูและวัว เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนแปลงเป็น "เหมือนหมูและกระปือ" การที่ผู้แปลเปลี่ยนแปลงอาจเป็นเพราะในภาษาไทยเราไม่นิยมเปรียบเทียบความโง่เหมือนวัว แต่เรานิยมจะเปรียบกับควายหรือกระปือดังในตัวอย่างมากกว่า

3.3.2.5 เปรียบเทียบกับนกเขาชิงรังนกกาเหว่า ดังตอนที่
กองขุนงพูดกับกองขุนของ

¹Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:868.

²เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 895.

จีน : 公孫恭曰：『袁紹存日，常有吞遼東之心，公袁熙，袁尚兵敗將亡，無處依棲，來此相投，是鳩奪鵲巢之意也。』¹

แปล : กองขุนก่งพูดว่า เมื่ออ้วนเสี้ยวยังไม่ตายนั้น มีใจคิดที่จะกลืนกินเมืองเสี้ยวต่งเนือง ๆ อยู่ บัดนี้อ้วนฮี้ช่วยซงแพ้วสงครามไกลจะพินาศ ไม่มีที่จะอาศัยพักพิงมาตั้งนี้หวังมาสวามิภักดิ์ (คงจะ) เป็นคังนงเขาชิงวังนกกาเหว่า

ไทย : กองขุนก่งผู้นองจึงว่า ครั้นเมื่ออ้วนเสี้ยวยังไม่ตายนั้นข้าพเจ้าแจ้งกิตติศัพท์ที่ว่าอ้วนเสี้ยวจะยกมาทำอันตรายเมืองเราเนือง ๆ อยู่ บัดนี้อ้วนฮี้อ้วนซงเสี้ยวเมืองหนีมา ซึ่งเราจะให้อาศัยอยู่นั้นไม่ได้ ด้วยน้ำใจอ้วนฮี้อ้วนซงนั้นอุปมาเหมือนกา แม้จะให้อาศัยอยู่ในเมืองเรานานไปจะคิดการกำเริบ ชิงเอาเมืองเราเหมือนชิงวังนกกาเหว่า²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบการกระทำของตัวละครที่ฉวยโอกาสเหมือนนกเขาชิงวังนกกาเหว่า เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลเปลี่ยนเป็น "เหมือนกาชิงวังนกกาเหว่า" ซึ่งเป็นการเปลี่ยนจาก "นกเขา" เป็น "นกกา" ในภาษาไทยมีนิทานเกี่ยวกับกากับนกกาเหว่า แต่ไม่มีเรื่องเกี่ยวกับนกเขากับนกกาเหว่า คังนงผู้แปลจึงเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับคติของคนไทยแล้วอธิบายเพื่อความเพิ่มเติมให้ชัดเจนขึ้น

3.3.2.6 เปรียบเทียบกับม้าเลวและกิเลน คังตอนที่สี่ซึ่งกล่าวกับเล่าปี่ เมื่อเล่าปี่ถามว่าสี่สี่กับซงเบ้งมีสติปัญญาเปรียบเทียบกันได้อย่างไร

จีน : 譬猶騫馬並麒麟³

แปล : เหมือนหนึ่งเอาม้าเลวเปรียบกับกิเลน

ไทย : อนึ่ง ม้าอาชามีกำลังน้อย หรือจะเปรียบกับพระราชสีห์⁴

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:868.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 705-706.

³ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:292.

⁴ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 760.

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบที่นำชื่อไปเปรียบกับของแข็งว่าเหมือนเอามาแล้วไปเปรียบกับกิเลน กิเลน เป็นสัตว์ในนิยายจีน, ตามคำราของจีนว่าหัวเป็นมังกร มีเขาค้อน 1 เขา ตีนมีกีบเหมือนม้า หางเป็นพวง¹ เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลเปลี่ยนเป็น "อนึ่งม้าอาชามีกำลังน้อย หรือจะเปรียบกับพระยาราชสีห์ได้" การที่ผู้แปลเปลี่ยนเนื้อหาความเปรียบก็เพราะกิเลนเป็นสัตว์ในนิยายของจีน ผู้แปลเกรงว่าผู้อ่านซึ่งเป็นคนไทยจะไม่เข้าใจ จึงเปลี่ยนมาเป็น "พระยาราชสีห์" ราชสีห์เป็นสัตว์ในนิยายถือว่ามีความร้ายและมีกำลังมาก² ซึ่งเป็นสัตว์ที่คนไทยรู้จักกันดี (ดูภาพกิเลนประกอบในหน้าถัดไป)

3.3.2.7 เปรียบเทียบกับนกนางแอ่นและหงส์ คังตอนที่โจโจ

พูดกับนายอำเภอ

จีน : 操曰 : 『燕雀安知鴻鵠志哉 ! 』³

แปล : โจโจพูดว่า "นกนางแอ่นน้อย ไฉนจึงจะล่วงรู้ความคิดพระยาหงส์"

ไทย : โจโจจึงตอบว่า "ท่านอุปมาคังนกน้อย เป็นไฉนจึงจะล่วงรู้ความคิดพระยาครุฑ"⁴

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบตัวละครตัวหนึ่งว่าเหมือนนกนางแอ่น และตัวละครอีกตัวหนึ่งเหมือนพระยาหงส์ เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนเป็น "ท่านอุปมาคังนกน้อย เป็นไฉนจึงจะล่วงรู้ความคิดพระยาครุฑ" เป็นการเปลี่ยนจาก "นกนางแอ่นน้อย" เป็น "นกน้อย" ซึ่งเป็นการทำให้ความหมายกว้าง ๆ ไม่เฉพาะเจาะจง และเปลี่ยนจาก "พระยาหงส์" เป็น "พระยาครุฑ" การเปลี่ยนแปลงนี้อาจเป็นเพราะผู้แปลต้องการแสดงว่าเป็นผู้มีกำลังมากด้วย เพราะครุฑเป็นสัตว์ในวรรณคดีที่เป็นพาหนะของพระนารายณ์ ทั้งเป็นสัตว์บินได้เร็วมาก ครุฑนี้ยังใช้เป็นตราแผ่นดินและเครื่องหมายทางราชการด้วย (ดูภาพครุฑประกอบ)

¹ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 100.

² พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 682.

³ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:33.

⁴ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 76.

麋其 鹿奔 麒麟

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครุฑ

3.3.2.8 เปรียบเทียบเสือ คังตอนที่ชี้ขี้พูดกับแฮหัวตุ้น

จีน : 今玄德得諸葛亮為輔，如虎生翼矣。¹

แปล : บัดนี้เห็นเต็ก (เล่าปี่) ไค้จูกัดเหลียง (ซงเบ้ง) มาไว้เป็นกำลังเหมือน เสืออันงอกปีกแล้ว

ไทย : ค่ายเล่าปี่ไค้ซงเบ้งมาไว้เป็นที่ปรึกษา อุปมาเหมือนเสืออันคະนองอยู่ในป่าใหญ่²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบสภาพของตัวละครที่ไค้คนก็มีสติปัญญามาช่วยเหลือ เหมือนเสืองอกปีก เสือเป็นสัตว์ที่คร่าเหยื่อ มีกำลังมาก มักจะนำคนที่มีความสติปัญญา กำลัง และความสามารถไปเปรียบกับเสือ และเมื่อเสือเป็นสัตว์ที่มีความคร่าเหยื่ออยู่แล้วงอกปีกขึ้นมาอีกก็ทำให้ร้ายยิ่งขึ้นไปอีก ส่วนนวนเสืองอกปีกเป็นส่วนหนึ่งที่ใช้กันแพร่หลายในภาษาจีน เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลเปลี่ยนเป็น "อุปมาเหมือนเสืออันคະนองอยู่ในป่าใหญ่" การที่ผู้แปลไม่แปลตามฉบับจีนก็อาจเป็นเพราะผู้แปลเกรงว่าผู้อ่านจะไม่เข้าใจส่วนจีนนี้

3.3.2.9 เปรียบเทียบมังกร คังตอนที่เหี้ยนหยกพูดกับโจโฉ

จีน : 今日與之兵，此放龍入海，縱虎歸山也。³

แปล : บัดนี้ยังให้ยกทัพไปอีก อย่างนี้เหมือนปล่อยมังกรลงทะเล ปล่อยเสือกลับภูเข

ไทย : ซึ่งท่านไว้ใจให้เล่าปี่เป็นแม่ทัพไปครั้งนี้ อุปมาเหมือนปล่อยเสือเข้าป่า และ ปล่อยจระเข้ลงในน้ำ⁴

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบตัวละครว่าเหมือนมังกร และการปล่อยให้ยกทัพไปอีกเหมือนกับปล่อยมังกรลงทะเล มังกรเป็นสัตว์ในนิยายจีน รูปร่างคล้ายงู มีตีนและเขา เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลเปลี่ยนเป็น "ปล่อยจระเข้ลงในน้ำ"

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:313.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 804.

³ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:172.

⁴ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 432.

การที่ผู้แปลเปลี่ยนแปลงเนื้อหาความเปรียบก็อาจเป็นเพราะเกรงว่าผู้อ่านซึ่งเป็นคนไทยจะไม่เข้าใจ เพราะไม่มีความเชื่อในเรื่องมังกร จึงเปลี่ยนมาใช้ "จระเข้" แทนจระเข้ เป็นสัตว์เลื้อยคลานชนิดหนึ่งที่คนไทยรู้จัก ผู้แปลจึงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ผู้อ่านอ่านแล้วเข้าใจได้ง่ายขึ้น (ดูภาพมังกรประกอบในหน้าถัดไป)

3.3.2.10 เปรียบเทียบกับตัว xièzhì คังตอนพรรณาน้ำตาของ

ขุนทิว

จีน : 西如 解释¹

แปล : หน้าเหมือนตัว xièzhì

ไทย : ขุนทิวมีกำลังมาก สูงหกศอก หน้าคำจุมมี²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบน้ำตาของขุนทิวว่าเหมือนตัว xièzhì xièzhì เป็นสัตว์ประหลาดในเทพนิยายจีน ว่ากันว่าวิญญูการณ์ทั้งปวงใ้คว้าอะไรถูกอะไรผิด ถ้าใครไปรังแกมันอย่างไม่มีเหตุผลสมควร มันจะไซ้เขาพุ่งเข้าชน³ เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลเปลี่ยนเป็น "หน้าคำจุมมี" การที่ผู้แปลเปลี่ยนเนื้อหาความเปรียบเป็นเพราะผู้แปลเกรงว่าผู้อ่านจะไม่เข้าใจตัว xièzhì ซึ่งเป็นสัตว์ในนิยายจีน เมื่อเปลี่ยนแล้วความหมายก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย คือเป็นการพรรณาน้ำตาว่าคำเหมือนหมี

3.4 เปรียบเทียบกับคน

การเปรียบเทียบกับคนนั้น มีการนำไปเปรียบเทียบกับคนในหลายลักษณะ ได้แก่ เปรียบเทียบกับอวัยวะของคน เปรียบเทียบกับความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติของคน เปรียบเทียบกับกิริยาท่าทางของคน เปรียบเทียบกับบุคคล และในข้อนี้ผู้เขียนรวมถึงโรคภัยที่เกิดกับคนด้วย

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:207.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 524.

³ วรรณไว พิศนาคย์, สามก๊กฉบับแปลใหม่ เล่ม 2 (กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์, 2521), หน้า 936.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

龍 มังกร

3.4.1 เปรียบเทียบอวัยวะของคน การเปรียบเทียบอวัยวะของคน มีการนำไปเปรียบกับอวัยวะหลายส่วน ได้แก่ ศีรษะ ริมฝีปากและฟัน มือและเท้า แขน กระดูก ลำไส้ เนื้อและกระดูก

4.4.1.1 เปรียบเทียบศีรษะ ดังตอนที่ขงเบ้งพูดกับบรรดาขุนนาง

จีน : 孔明曰：『祁山乃長安之首也！』¹

แปล : ขงเบ้งพูดว่า ตำบลลกิสานเป็นศีรษะของเมืองเตียงอัน

ไทย : ขงเบ้งจึงบอกว่า ตำบลลกิสานนั้นเป็นหัวใจของเตียงอัน²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบว่าตำบลลกิสานนั้นมีความสำคัญต่อเมืองเตียงอันเหมือนเป็นศีรษะ ศีรษะของคนเราเป็นอวัยวะที่อยู่สูงสุด และยังถือว่าศีรษะเป็นอวัยวะที่สำคัญเพราะในศีรษะมีมันสมองที่ใช้คิดทำการงานทุกอย่าง เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลเปลี่ยนจาก "ศีรษะ" เป็น "หัวใจ" ทั้งนี้เป็นเพราะว่าคนไทยเรารู้สึกว่าหัวใจเป็นอวัยวะที่สำคัญที่สุด เพราะหัวใจมีความรู้สึกและนึกคิดในเรื่องต่าง ๆ ได้ และหากหัวใจได้รับอันตราย หรือเพียงแต่หยุดทำงานเท่านั้นคนเราก็จะตายทันที ศีรษะก็เป็นอวัยวะที่สำคัญในความคิดของคนไทย แต่เป็นในแง่ความคิดความอ่าน ส่วนหัวใจนั้นสำคัญในแง่ความรู้สึก และคนไทยมักจะเปรียบเทียบความสำคัญในด้านต่าง ๆ กับหัวใจมากกว่าศีรษะ ผู้แปลจึงเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของความเปรียบเพื่อให้เข้ากับความรู้สึกนึกคิดของคนไทย

3.4.1.2 เปรียบเทียบริมฝีปากและฟัน ดังตอนที่กาเซี่ยงพุกกับเล่าปี่และเตียวลิ้ว

จีน : 詡勸表回荊州，繡守襄城，以為唇齒，兩軍各散。³

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:806.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 780.

³ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:147.

แปล : ก้าวเขี่ยงให้เล่าเปียวกลับเมืองเกงจิวให้เตียวลิวไปรักษาเมืองเซียงเฉิง ให้
เป็นริมฝีปากกับฟัน ทหารทั้งสองทัพต่างแยกย้ายกันไป

ไทย : แล้วเล่าเปียวเตียวลิวก็รักกันยิ่งกว่าแต่ก่อนเหมือนพี่น้อง แล้วต่างคนคำนับลา
กันยกทหารกลับไปเมือง¹

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบให้เล่าเปียวและเตียวลิวเป็น
เหมือนริมฝีปากและฟัน ซึ่งมีความหมายว่าให้อาศัยซึ่งกันและกัน รักกัน ใกล้ชิดสนิท-
สนมกัน เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนแปลงความเปรียบเป็น "รักกันยิ่งกว่า
แต่ก่อนเหมือนพี่น้อง" ซึ่งเป็นการ เปลี่ยนแปลงความหมายของสิ่งที่ต้องการจะเปรียบ
คือ เดิมในฉบับจีนเป็นการ เปรียบความรักใคร่ที่ใกล้ชิดสนิทสนม และการที่อาศัยซึ่งกัน
และกัน เมื่อแปลเป็นฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบการที่มีความรักกันเท่านั้น และยัง
เปลี่ยนแปลงสิ่งที่นำมาเปรียบ คือ เปลี่ยนแปลงจาก "ริมฝีปากและฟัน" เป็น "พี่น้อง"

3.4.1.3 เปรียบเทียบกับมือและเท้า ตอนที่เล่าปี่พุกพลอบ

เตียวหุย

จีน 古人云：『兄弟如手足，妻子如衣服，衣服破²
，尚可縫，手足斷安可續！』

แปล : คนโบราณว่า "พี่น้องเหมือนมือเท้า บุตรภรรยาเหมือนเสื้อผ้า" เสื้อผ้าขาด
แล้วก็ยังเย็บได้ ถ้ามือเท้าขาด จะเอาที่ไหนมาต่อ?

ไทย : แล้วจึงว่าคำโบราณกล่าวไว้ว่า ขรรคมคาภรรยาอุปมาเหมือนอย่างเสื้อผ้า
ขาดแลหายแล้วก็หาได้ พี่น้องเหมือนแขนซ้ายขวา ขาดแล้วยากที่จะต่อได้³

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบว่าพี่น้องมีความสำคัญเหมือนกับมือและ
เท้า มือและเท้าเป็นอวัยวะที่สำคัญของคนเรา มือเป็นอวัยวะที่ใช้ในการทำงาน ส่วน
เท้าเป็นอวัยวะที่ใช้ในการเดิน การเดิน การทรงตัว เมื่อแปลเป็นฉบับไทยแล้ว

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 364.

² Lo Guan-zhōng, Sān-guo yan-yi, 1:117.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 290.

ผู้แปลได้เปลี่ยนจาก "มือและเท้า" เป็น "แขนซ้ายและขวา" การที่ผู้แปลเปลี่ยนเนื้อหาของความเปรียบไปนี้ก็เพราะว่าคนไทยถือว่าเท้าเป็นอวัยวะเบื้องต้น ไม่สุภาพที่จะนำมากล่าวกันทั่วไป และมือกับเท้าก็เป็นอวัยวะที่มักใช้คู่กัน เมื่อไม่ใช่คำว่า "เท้า" แล้วก็จึงไม่ใช่คำว่า "มือ" ค้วย โดยเปลี่ยนไปใช้คำว่า "แขนซ้ายขวา" แทน และทั้งแขนซ้ายและขวาก็เป็นอวัยวะที่สำคัญของคนเราเช่นเดียวกัน

นอกจากตัวอย่างข้างต้นแล้วในฉบับไทยยังมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของความเปรียบให้ต่างออกไป ดังตอนที่เล่าปี่คำสาปตั้ง

จีน : 先生遙指罵曰：『汝等吳狗，傷朕手足。』¹

แปล : พระเจ้าเล่าปี่ยกเส้าขึ้นชี้แล้วคำว่า "อ้ายหมาเมืองง่อ พวกมันทำร้ายมือเท้าของกู

ไทย : พระเจ้าเล่าปี่ไค้ยี่นั้โกธรแล้วร้องว่า อ้ายพวกเคี้ยวจัณฉานเมืองกั๊งตั๊ง มิงทำอันตรายแก่นองกูเหมือนคั้คั้ตึนกูเสี้ยทั้งสองข้างมิให้เคิน²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบการที่ทหารเมืองกั๊งตั๊งทำร้ายเคี้ยวจัณฉานตัยนั้นเหมือนกับการทำร้ายมือและเท้าของเล่าปี่ เคี้ยวจัณฉานตัยเป็นน้องร่วมสาบานกับเล่าปี่จึงเปรียบเคี้ยวจัณฉานตัยเหมือนมือและเท้าตามสำนวนจีนที่นิยมเปรียบเทียบความสัมพันธ์แบบพี่น้องว่ามีความสำคัญเหมือนมือและเท้า เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนเป็น "เหมือนกับคั้คั้ตึนกูทั้งสองข้างมิให้เคิน" ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบเหมือนเท้าทั้ง 2 ข้าง และยังบอกผลของการถูกตัดเท้าเป็นการทำให้เคินไม่ได้ ซึ่งมีความหมายในทำนองว่าทำให้เล่าปี่มีความยากลำบาก และในภาษาไทยเปลี่ยนจาก "หมาเมืองง่อ" เป็น "พวกเคี้ยวจัณฉานเมืองกั๊งตั๊ง" ซึ่งทำให้มีความหมายกว้างขึ้น และในฉบับไทยเมื่อแปลแล้วมักจะใช้ชื่อเมืองมากกว่าชื่อก๊ก จึงใช้ว่าเมืองกั๊งตั๊ง

3.4.1.4 เปรียบเทียบกับแขน คั้งคองที่ขงเบ้งพูดกับนายทหาร

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:659.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2 ..., หน้า 512.

จีน : 孔明跌足而哭曰：『子龍身故，國家損一棟一棟
標，吾去一臂也！』¹

แปล : ขงเบ้งกระเทิบเท้าแล้วร้องไห้พูดว่า ความตายของจูล่งเป็นการสูญเสียคนดีของ
บ้านเมือง (เท่ากับ) ข้าพเจ้าเสียแขนไปข้างหนึ่ง

ไทย : ขงเบ้งก็ร้องไห้รักจูล่งจนสลบไป ครั้นฟื้นขึ้นแล้วจึงว่า อันจูล่งถึงแก่ความตายนี้
เหมือนหนึ่งแขนซ้ายของพระเจ้าเล่าเสี้ยนหัก²

ความเปรียบในฉบับจีนเปรียบเทียบว่าจูล่งเหมือนแขน และเปรียบว่าการที่
จูล่งตายนั้นเหมือนกับขงเบ้งเสียแขนไปข้างหนึ่ง เมื่อแปลเป็นฉบับไทยแล้ว ผู้แปลได้
เปลี่ยนเป็น "เหมือนหนึ่งแขนซ้ายของพระเจ้าเล่าเสี้ยนหัก" ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลง
ที่ทำให้ความหมายแคบลง คือจาก "แขนข้างหนึ่ง" เป็น "แขนซ้าย" และนอกจากนี้ยัง
เปลี่ยนจาก "แขนของขงเบ้ง" เป็น "แขนของพระเจ้าเล่าเสี้ยน" การที่เปลี่ยนแปลง
เนื้อหาความเปรียบนี้อาจเป็นเพราะในฉบับไทยถือว่าขงเบ้งและจูล่งเป็นขุนนางเหมือนกัน
เปรียบได้กับแขนซ้ายขวาของพระเจ้าเล่าเสี้ยน ดังนั้นเมื่อจูล่งตายไปจึงเปรียบว่าเหมือน
แขนซ้ายของพระเจ้าเล่าเสี้ยนหักไป

3.4.1.5 เปรียบเทียบกับกระดูก คังตอนที่ขงหยงพุกกับเล่าปี่

จีน : 孔融曰：『袁公路塚中枯骨，何足掛齒！』³

แปล : ขงหยงพุกว่า "อ้วนเสี้ยวเป็นเสมือนกระดูกผู้ในหลุม จะกล่าวถึงไปใ
(ควรแขวนไว้ที่ฟัน)"

ไทย : ขงหยงจึงตอบว่า อ้วนเสี้ยวนั้นอุปมาดังศพอยู่ในหลุมนับวันก็จะเปื่อยโหมไป
ทั้งสติปัญญาก็ไม่มี จะนับถือให้เป็นผู้ใหญ่สืบไปนั้นไม่ได้⁴

¹Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:781.

²เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 740.

³Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:86.

⁴เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 213.

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบว่าอ้วนเสี้ยวไม่มีความสำคัญ เหมือนกับกระดูกหมูในหลุม เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนเป็น "คังศพในหลุม" การที่ผู้แปลเปลี่ยนเนื้อหาของการเปรียบเทียบอาจเป็นเพราะว่า ประเพณีการทำศพของคนจีนมักจะเป็นการฝัง และเมื่อฝังไปนาน ๆ หลายปี ศพก็จะเน่าเปื่อยยุพังไปเหลือแต่กระดูก และกระดูกนี้เมื่อนานวันไปก็จะกลายเป็นกระดูก ๆ ส่วนประเพณีไทยการทำศพมักจะเป็นการเผา แต่อาจจะเก็บศพไว้ก่อนซึ่งอาจจะเป็นการฝังหรืออย่างในปัจจุบันเรียกว่าบรรจุศพ การเก็บศพนี้เป็นการเก็บไว้ชั่วคราวและสุดท้ายก็จะนำไปเผา ฉะนั้นศพที่เก็บไว้ก็อาจจะยังคงสภาพเป็นรูปร่างศพอยู่ ส่วนในประเพณีจีนเป็นการฝังอย่างถาวร สภาพศพที่อยู่ในหลุมจึงกลายเป็นกระดูกไป คังนั้นผู้แปลจึงเปลี่ยนแปลงเนื้อหาการเปรียบเทียบนี้เพื่อความเหมาะสมตามค่านิยมและประเพณีไทย ส่วนสำนวนว่า 何足掛齒 hé zú guà chǐ หากแปลตามตัวอักษรจะหมายความว่า ควรแขวนไว้ที่ฟัน ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบสิ่งที่ไม่ควรจะกล่าวถึงนั้นว่าควรแขวนไว้ที่ฟันเท่านั้นไม่สมควรให้หลุดออกมาจากปาก แต่ในที่นี้ผู้เขียนได้แปลสรุปความเป็น "จะกล่าวถึงไปใย"

3.4.1.6 เปรียบเทียบกับล่าไส้ คังตอนที่เล่าปี่รำพึงเมื่อกวนอู

เคียวหุยตาย

จีน : 朕今為天子，正却與兩弟共享富貴，不幸俱死於非命！見此二姪，能不斷腸！¹

แปล : บัดนี้เราเสวยราชย์เป็นกษัตริย์ คิดถึงเมื่อครั้งมีความสุขกับน้องทั้งสอง โชคร้ายน้องเราถึงแก่ความตายเสียแล้ว เมื่อได้เห็นหน้าหลานทั้งสอง จะไม่ให้รู้สึกไส้ขาดได้อย่างไรเล่า

ไทย : บัดนี้น้องเราทั้งสองคนตายเสียแล้ว ยิ่งแต่เราผู้เคียวจะเสวยราชย์เป็นสุขจะควรหรือ เรายิ่งได้เห็นหลานทั้งสองคนก็ให้เป็นทุกข์นักคังหนึ่งจะขาดใจ²

¹ Ló Guān-zhōng, Sān guó-yǎn-yì, 2:648.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 489.

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบความทุกข์ใจของตัวละครว่า เหมือนไส้ขาด เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนความเปรียบที่เปรียบเทียบความทุกข์ระทมใจของตัวละครเป็น "คงหนึ่งจะขาดใจ" การที่คนจีนเปรียบเทียบความทุกข์ระทมใจเหมือนไส้ขาดนั้นเป็นเพราะว่าคนจีนถือว่าศูนย์กลางความรู้สึกนึกคิดของคนเรา อยู่ที่ท้อง ดังในภาษาจีนมีสำนวนว่า 柔腸寸斷 rǒu cháng cùn duàn แปลว่า ไส้ขาดเป็นนิ้ว ๆ มักใช้ในการเปรียบเทียบว่ามีความคิดถึงอย่างยิ่ง ซึ่งมีความหมายในทำนองว่าทุกข์ระทมใจ ส่วนในความคิดของคนไทยนั้น ถือว่าใจเป็นศูนย์กลางของความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ดังมีสำนวนว่า ใจจะขาด, จะขาดใจตาย, บิ่บิ่วจะขาดใจ ฯลฯ ที่ใช้ในการบรรยายความรู้สึกว่าทุกข์ใจ ดังนั้นผู้แปลจึงเปลี่ยนจาก "ไส้ขาด" เป็น "ขาดใจ" เพื่อที่ว่าผู้อ่านซึ่งเป็นคนไทยจะได้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

3.4.1.7 เปรียบเทียบเนื่อและกระดูก ดังตอนที่เล่าปีทุ่กับ วิญญาณของกวนอู

จีน : 玄德曰 : 『賢弟別來無恙 ! 夜深至此 , 必有大故 , 吾與汝情同骨肉 , 因何迴避 ? 』¹

แปล : เขียนเต็กพูดว่า "น้องเอ๋ยเจ้าอยู่สบายคืออยู่หรือ มาคิดคืนป่านนี้คงต้องมีเรื่องสำคัญแน่ เรากับท่านเหมือนหนึ่งเนื่อและกระดูกเดียวกัน ไฉนถึงต้องหลบหลีกค้ายเล่า"

ไทย : พระเจ้าเล่าปีจึงว่า น้องเอ๋ยเจ้าอยู่คืออยู่หรือ เจ้ามาทหาที่ป่านนี้ค้ายเหตุประการใด เราทั้งสองรักกันเหมือนพี่น้องร่วมสายสะคือเดียวกัน²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบความสัมพันธ์ของเล่าปีและกวนอูว่าเหมือนเนื่อและกระดูกเดียวกัน ซึ่งมีความหมายว่า มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน รักใคร่กันเหมือนพี่น้องกัน ในภาษาจีนมีสำนวนว่า 情同骨肉 qíng tóng gǔ ròu แปลว่า มีความสัมพันธ์กันคึงเนื่อและกระดูกเดียวกัน เป็นสำนวนหมายความว่า มีความสัมพันธ์กันแบบพ่อ แม่ ลูก หรือมีความสัมพันธ์กันทางสายเลือด

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:621.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 437.

(สายเลือกเดียวกัน) ความเปรียบนี้ในภาษาจีนใช้กันจนเป็นส่วนวนไปแล้ว คือจะไม่มี ความหมายตามตัวอักษรว่ามีความสัมพันธ์กันคึงเนื้อและกระดูกเดียวกัน แต่จะเข้าใจกัน ว่าเป็นการเปรียบเทียบว่าเหมือนกับเป็นคนสายเลือกเดียวกัน หรือเป็นพี่น้องกัน เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลแปลว่า "เหมือนพี่น้องร่วมสายสะคือเดียวกัน" ซึ่งเป็น การเปรียบเทียบที่ต่างกันแต่มีความหมายเหมือนกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในฉบับไทยแปล ความหมายที่เป็นส่วนวน มิได้แปลความหมายตามตัวอักษร หากผู้แปลแปลความ- หมายตามตัวอักษรว่า "เรากับท่านเหมือนหนึ่งเนื้อและกระดูกเดียวกัน" คนอ่านก็จะ ไม่เข้าใจ เพราะว่าเป็นการเปรียบเทียบตามส่วนวนในภาษาจีน

3.4.2 เปรียบเทียบด้วยความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติ ความสัมพันธ์ใน ระบบเครือญาติที่นำมาเปรียบเทียบ คือ พ่อแม่ คึงตอนที่ค้นค้นทูลพระเจ้าเลนเต้

จีน : 船曰 : 『天下人民，欲食十常侍之肉，陛下敬之如父母』¹

แปล : ค้นค้นทูลว่า "อาณาประชาราษฎร์ในประเทศจีน จะใคร่กินเนื้อชิ้นที่หึงลิบคน เสีย พระองค์ก็ลืมนึกเกรงกลัวว่ามันคูกุหนึ่งพระชนกชนนี"

ไทย : ค้นค้นจึงทูลว่าขุนนางผู้ใหญ่ผู้น้อยทั้งอาณาประชาราษฎร์ในเมืองแลหัวเมือง ได้รับความเคียดครอนเป็นอันมาก มีใจซึ่งจะใคร่กินเนื้อชิ้นที่หึงลิบคนเสีย แล พระองค์มีพระทัยรักชิ้นที่หึงลิบคนคูกุหนึ่งพระราชวงศ์ผู้ใหญ่²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบความเคารพรักและเกรงกลัว ที่พระเจ้าเลนเต้มีต่อชิ้นที่หึงลิบคนนั้นเหมือนกับพ่อแม่ เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปล ได้เปลี่ยนเป็น "คูกุหนึ่งพระราชวงศ์ผู้ใหญ่" ทำให้มีความหมายกว้างยิ่งขึ้น ไม่เฉพาะ เจาะจงเหมือนอย่างในฉบับจีน

3.4.3 เปรียบเทียบกิริยาท่าทางของคน ในข้อนี้มีการนำไปเปรียบกับ การกลับบ้าน การตื่นจากฝัน การพลิกมือ และการล้วงกระบ่าหีบของ

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1: 15.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 34.

3.4.3.1 เปรียบเทียบกับการกลับบ้าน ตอนที่กวนอูพบกับ

เตียวเลี้ยว

จีน : 吾今雖處絕地，視死如歸。¹

แปล : แม้ว่าบัดนี้ข้าพเจ้าจะหมดทางแล้ว แต่ข้าพเจ้าก็เห็นว่า การตายเหมือนการกลับบ้าน

ไทย : แล้วว่าเราอยู่ในที่นี้ก็เป็นที่คับขันอยู่ ซึ่งเราจะเข้าด้วยผู้ใดนอกจากเล่าปี่นั้น อย่าสงสัยเลย ตัวเราก็มิไคร่รักชีวิต อันความตายอุปมาเหมือนนอนหลับ²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบว่าความตายไม่น่าเกรงกลัวและยังทำให้เกิดความยินดีเหมือนกับการกลับบ้าน บ้านเป็นสังคมแรกของคนเรา บ้านยังเป็นสัญลักษณ์แห่งความรัก ความอบอุ่น ทุกคนย่อมรักบ้าน และเมื่ออยู่ห่างจากบ้านก็อยากจะกลับบ้าน และคนจีนยังมีค่านิยมในการรักษานกเกิดของตนเอง ไม่ว่าจะไปทำมาหากินในถิ่นไหนจนใดคิยใดคักก็ยังมีระลึกถึงบ้านเกิดของตนเอง แม้ในการสนทนาของคนที่นี่จะรู้จักกันก็มักจะถามว่าบ้านเดิมอยู่ที่ไหน จึงเป็นการแสดงว่าคนจีนนั้นรักบ้านและอยากกลับบ้าน เมื่อนำมาเปรียบกับความตายแล้ว ทำให้ความหมายว่าความตายนั้นไม่น่ากลัว แต่คนไทยมีความคิดต่างจากคนจีน ผู้แปลจึงเปลี่ยนเป็น "ความตายอุปมาเหมือนนอนหลับ" ซึ่งมีความหมายว่าความตายนั้นไม่สำคัญ ไม่น่าเกรงกลัว และอาจจะเกิดขึ้นง่ายตาย เพราะการตายของคนเป็นปกติธรรมดาที่ต้องเกิดกับทุกชีวิต และเมื่อตายแล้วทุกสิ่งทุกอย่างก็ต้องจบสิ้นและหยุดนิ่ง ร่างกายของคนตายก็ไค้แทนอนเท่านั้น ผู้แปลเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของความเปรียบเพื่อให้คนอ่านเห็นภาพ และเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น และที่สำคัญคนไทยไม่มีแนวคิดในเรื่องค่านิยมของบ้านเกิดมากเหมือนกับคนจีนจึงไค้กล่าวมาแล้วข้างต้น

3.4.3.2 เปรียบเทียบกับการตื่นจากฝัน ตอนที่พระเจ้า-

เล่าเสี้ยนไค้ฟังคำกราบทูลของชงเบ้ง

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:200.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 503.

จีน : 後主曰：『太后亦欲來見相父，今懸聞相父之言
，如夢初覺。』¹

แปล : พระเจ้าเล่าเสียนตรัสว่า สองไท่ไค้จะมาพบท่านพ่ออยู่เหมือนกัน บัดนี้ข้าพเจ้า
ไค้ฟังคำของท่านพ่อแล้วก็เหมือนตื่นจากฝัน

ไทย : พระเจ้าเล่าเสียนไค้ฟังความขงเบ้งชี้แจงให้คังนั้นก็จิตใจนึกเหมือนกับเทพคามา
ยกภูเขาออกจากอก²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบความเข้าใจและการหายจากงุนงง
เหมือนการตื่นจากฝัน เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลไค้เปลี่ยนแปลงการ เปรียบเทียบจาก
ฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบความคิใจว่าเหมือนเทพคายกภูเขาออกจากอก การที่ผู้แปล
ไค้เปลี่ยนแปลงเนื้อหาของความเปรียบนี้เพราะว่าคนไทยไม่มีสำนวนความเปรียบที่เปรียบ
ว่าเหมือนตื่นจากฝันใช้ในภาษาไทย และเมื่อเปลี่ยนแปลงแล้วก็นำสำนวนที่ใช้ในภาษาไทย
มาใช้แทนที่คือสำนวนว่า "ยกภูเขาออกจากอก" ซึ่งมีความหมายว่า โลงอก หมกวิตถ-
กังวล ไม่มีอะไรหนักใจและน่าเป็นห่วงอีกแล้ว เมื่อนำสำนวน "ยกภูเขาออกจากอก"
มาใช้ ผู้แปลก็ไค้ผูกเป็นประโยคที่สละสลวยคือ "เหมือนกับเทพคามายกภูเขาออกจากอก"

นอกจากตัวอย่างข้างต้นแล้ว ในฉบับไทยยังมีการ เปลี่ยนแปลงเนื้อหาของ
ความเปรียบให้ต่างออกไป คังตอนที่เล่ามีไค้ฟังคำบอกของซีซี

จีน : 玄德聞徐庶之語，方悟司馬德操之言，似醉方醒
如夢初覺。³

แปล : ฝ่ายเห็นเด็กพอฟังคำของซีซีก็ระลึกถึงคำของสุมาเต็กโซขึ้นมาไค้เหมือนสร้าง
เมา คังหนึ่งตื่นจากฝัน

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:682.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 588.

³ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:292.

ไทย : ฝ่ายเล่าปี่ฟังถ้อยคำที่ชื่บออกต้องกันกับคำสุมาเต็กโซ ก็มีความยินดีสว่างในอารมณ์ कुछหนึ่งบุคคลหลับตาอยู่แลลืมขึ้น¹

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบความเข้าใจและยินดีเหมือนสร้าง เมมาและเหมือนตื่นจากฝัน เมื่อแปลเป็นฉบับไทยแล้ว ผู้แปลเปลี่ยนเป็น "หลับตาอยู่แล ลืมตาขึ้น" การที่ผู้แปลเปลี่ยนเนื้อหาความเปรียบนี้ก็เพราะว่าในภาษาไทยไม่มีการ เปรียบเทียบว่าเหมือนสร้างเมมาและเหมือนตื่นจากฝัน การที่ใส่ความเปรียบว่าเหมือน หลับตาแล้วลืมตาขึ้น เพราะมีความหมายใกล้เคียงกับความเปรียบในฉบับจีน และเป็น ความเปรียบที่เข้าใจได้ง่าย

3.4.3.3 เปรียบเทียบกับการพลิกมือ กังตอนที่จิวยี่ตอบโลซก

จีน : 我等費了許多軍馬，用了許多錢糧，目下南郡反 手可得。²

แปล : ข้าพเจ้าทำการครั้งนี้ได้เสียทหาร, ม้า, เงินทองและเสบียงไปมากมาย หมายถึง จะได้เมืองลั่วกุนเหมือนพลิกมือ

ไทย : ซึ่งเราทำการครั้งนี้ได้เสียเงินทองสิ่งของเป็นบำเหน็จทหารเป็นอันมาก อัน เมืองลั่วกุนนั้นเหมือนอยู่ในเงื้อมมือเรา³

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบความมุ่งหมายที่จะได้เมืองลั่วกุน ที่เสียเงินทองและเสบียงไปนั้นก็หวังจะได้เมืองนั้นอย่างง่ายค้ายเหมือนการพลิกมือ เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนเป็น "อันเมืองลั่วกุนนั้นเหมือนอยู่ในเงื้อมมือเรา" ซึ่งก็เป็นการ เปรียบเทียบว่าจะได้เมืองลั่วกุนมาอยู่ในใต้มงคืบโดยง่าย การที่ผู้แปลใช้ ความเปรียบว่า "เหมือนอยู่ในเงื้อมมือเรา" เพราะว่าเป็นภาษาไทยมีส่วนวนที่เกี่ยวกับ เงื้อมมือกำมืออยู่แล้ว เช่น ลูกไก่ในกำมือ

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 761.

² Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:404.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 994.

3.4.3.4 เปรียบเทียบกับการล้วงกระเป๋าหยิบของ คังตอนที่
ขงเบ้งพบกับขุนนางเรื่องที่จะจับตัวเบ้งเอ็ก

จีน : 孔明笑曰：『吾擒此人，如囊中取物耳。』¹

แปล : ขงเบ้งหัวเราะแล้วพูดว่า ข้าจะจับอ้ายคนนี้ก็เหมือนกับล้วงกระเป๋าหยิบของ

ไทย : ขงเบ้งหัวเราะแล้วว่า คนทั้งปวงอย่าสงสัยเลย ทำไมกับจะจับตัวเบ้งเอ็ก
เหมือนหนึ่งไขกุญแจหยิบของ²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบการที่จะจับตัวเบ้งเอ็กว่ามีความ
ง่ายดายเหมือนล้วงกระเป๋าหยิบของ เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลเปลี่ยนเป็น "เหมือน
หนึ่งไขกุญแจหยิบของ" การที่ผู้แปลเปลี่ยนเนื้อหาของความเปรียบก็เพราะว่าคนไทย
ในสมัยนั้นยังนั่งผ้าโจงกระเบน หมวกผ้าแถบไม่มีกระเป๋าเสื้อหรือกระเป๋ากางเกงเหมือน
ปัจจุบัน หากจะเก็บของเล็ก ๆ อาจเก็บในชายพกของผ้าม้วน หรือใส่ไว้ในอื่นต่างหาก
ดังนั้นในภาษาไทยจึงไม่มีการเปรียบเทียบการกระทำที่ง่ายเหมือนล้วงกระเป๋าหยิบของ
การที่ผู้แปลเลือกใช้สำนวนว่า "เหมือนหนึ่งไขกุญแจหยิบของ" ก็เพราะเป็นสำนวนที่
ให้ภาพที่ชัดเจน และเข้าใจได้ง่ายกว่าความเปรียบในฉบับจีน

นอกจากตัวอย่างข้างต้นแล้วในฉบับไทยยังมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของความ-
เปรียบให้ต่างออกไป คังตอนที่กวนอูทอบใจโจ

จีน : 關公曰：『某何足道哉！吾弟張翼德於百萬軍中
取上將之頭，如深囊取物耳。』³

แปล : กวนอูพูดว่า "ฝีมือข้าพเจ้านั้นเป็นแค่ประมาณ เทียบหุยน้องชายข้าพเจ้านั้นอาจ
หักเข้าไปท่ามกลางทหารร้อยหมื่นตัดเอาศีรษะของนายทัพมาได้เหมือนล้วง
กระเป๋าหยิบของ"

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:701.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 591.

³ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:205.

ไทย : กวนอูไต่ขึ้นใจโจวว่าคังนั้นจึงแกล้งถามตัวว่า อันฝีมือข้าพเจ้านั้นเป็นแต่ประมาณ
น้องชายข้าพเจ้าชื่อเตียวหุยกั้นมีกำลังฝีมือกล้าหาญยิ่งกว่าข้าพเจ้าอีก ถึงทหาร
สักร้อยหมื่นป้องกันนายทัพอยู่ที่ใด เตียวหุยก้อาจหักเข้าไปตักศิระโต๊ะโดยเร็ว
อุปมาคังหยิบเอาส้มในสัง¹

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบการกระทำที่ง่ายคายนั้นเหมือน
ล้างกระเป๋าทียบของ คนไทยไม่คุ้นเคยกับความเปรียบนี้ คังนั้นเมื่อแปลเป็นฉบับไทย
ผู้แปลจึงเปลี่ยนเป็น "อุปมาคังหยิบส้มในสัง" ซึ่งเป็นความเปรียบที่ให้ภาพได้ชัดและยัง
เข้าใจง่ายด้วย

3.4.4 เปรียบเทียบบุคคล การ เปรียบเทียบบุคคลนี้มีการนำไปเปรียบ-
เทียบกับบุคคล 2 ประเภท คือ บุคคลทั่วไป และบุคคลในประวัติศาสตร์

3.4.4.1 เปรียบเทียบบุคคลทั่วไป ในข้อนี้มีการนำไปเปรียบ
กับทารก เด็ก และผู้หญิง

ก. เปรียบเทียบทารก คังในตอนที่กำลังงำเต็กพุกกับ

โจโจ

จีน : 澤曰：『吾與黃公覆，傾心投降，如嬰之望父母』²

แปล : งำเต็กพุกว่า ข้าพเจ้ากับอุยกาย มีใจเอียงเอนอยากจะมาสวามิภักดิ์ด้วยท่าน
เหมือนทารกอยากหาบิดามารดา

ไทย : งำเต็กจึงว่า อันน้ำใจอุยกายกับข้าพเจ้าอุปมาเหมือนทารกอยากนม ฝ่ายตัวท่าน
เหมือนมารดา อุยกายกับข้าพเจ้าซึ่งตั้งใจมาหาท่าน เหมือนทารกมีความยินดีซึ่ง
จะได้กินนมมารดา³

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบความรู้สึกของตัวละครที่มีความ
ตั้งใจและยินดีที่จะมาเข้ากับฝ่ายตรงข้ามเหมือนทารกอยากจะมาหาบิดามารดา มารดา

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 523.

² Lo Guan-zhōng, Sān-guo yan-yi, 1:376.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 940.

เด็กทารกมักจะติดพ่อแม่ เพราะพ่อแม่เป็นบุคคลแรกที่เขาได้รู้จัก และให้ความรักแก่เขา กวีจึงได้นำความยินดีของตัวละครที่จะได้ไปเข้ากับฝ่ายตรงข้ามเหมือนเด็กทารกอยากหาพ่อแม่ เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้คัดแปลงเนื้อหาของความเปรียบไปเป็น "เหมือนทารกมีความยินดีซึ่งจะได้อินนมมารคา" และยังเพิ่มความเปรียบเข้าไปอีก 2 ความเปรียบ คือเปรียบฝ่ายตรงข้ามเหมือนมารคา และเปรียบอุยกายและง่าเต็กเหมือนทารกอยากนม ซึ่งเป็นกรคิดแปลง และเพิ่มเติมเนื้อหาความเปรียบให้มีความชัดเจนและเข้าใจง่ายยิ่งขึ้น

ข. เปรียบเทียบกับเด็ก ดังในตอนที่เกี่ยวข้องกับ

โจทอง

จีน : 張郃曰：『人皆相張飛，吾視之如小兒耳！』¹

แปล : เกี่ยวพันพูดว่า คนทั้งปวงกลัวเตียวหุย แต่ข้าพเจ้าเห็นมันเหมือนเด็กน้อย

ไทย : เกี่ยวพันจึงว่า คนทั้งปวงกลัวฝีมือเตียวหุย แต่ข้าพเจ้านี้เห็นความคึกเตียวหุยเหมือนเด็กเจ็ดขวบ²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบตัวละครเหมือนเด็กน้อย ซึ่งมีความหมายในทำนองดูถูกว่าไม่มีความสามารถ เมื่อแปลเป็นฉบับไทยแล้ว ผู้แปลคัดแปลงจาก "เด็กน้อย" เป็น "เด็กเจ็ดขวบ" ซึ่งทำให้มีความหมายแคบลง เด็กที่มีอายุเพียง 7 ขวบ เป็นเด็กเล็ก ๆ ที่ไม่มีความสามารถอย่างไร้ เมื่อนำมาเปรียบกับผู้ใหญ่ซึ่งเป็นทหารเอกก็เป็นการดูถูกอย่างรุนแรง

ค. เปรียบเทียบกับผู้หญิง ดังในจดหมายที่ซ่งเบ้ง

เขียนถึงสุมาอี้

จีน : 仲達既為大將，統領中原之衆，不思披堅執銳，以決雌雄，乃甘窟守土巢，謹避刀箭，與婦人又何異哉！³

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:560.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 313.

³ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:838.

แปล : ท่านเป็นนายทหารใหญ่ นำทหารในภาคกลางทั้งหมด โฉนไม่เร่งทำการรบให้
รู้แพ้ชนะ เอาแต่นั่งนอนอยู่ในวัง ระวังแต่จะหลบคมดาบและเกาทัณฑ์ (ท่าน
ทำเช่นนี้) ไม่ดิคอะไรกับผู้หญิง

ไทย : สุมาลีเป็นขุนนางผู้ใหญ่ในเมืองลกเอี้ยง ยกกองทัพออกมาจะทำสงครามด้วย
เรา เหตุใดจึงนั่งอยู่แต่ในค่ายช้านาน มิได้ออกรบพุ่งให้รู้จักฝีมือแลความคึก
กันไว้ อันธรรมดาเป็นชาติทหารแล้วมิได้ออกมาจากค่ายจะนี้ ก็เหมือนหนึ่ง
ผ้าซับในกางเกงของผู้หญิง ซึ่งเราให้ไปนั้น¹

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบความฉลาดของตัวละครที่นิ่งเฉย
ไม่ยอมออกรบ เหมือนผู้หญิง เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนแปลงเป็น "เหมือน
หนึ่งผ้าซับในกางเกงของผู้หญิง" ซึ่งเป็นความเปรียบที่มีความหมายในทำนองดูถูกมาก-
กว่าในฉบับจีนอีก

3.4.4.2 เปรียบเทียบบุคคลในประวัติศาสตร์ การเปรียบ-
เทียบกับบุคคลในประวัติศาสตร์ มีการนำไปเปรียบเทียบกับอุไหลและหมอเพียนเซวี่และ
ซ่งกง ในที่นี้ผู้วิจัยได้รวมถึงเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ด้วย

ก. เปรียบเทียบกับอุไหล คังตอนที่โจโฉชมเทียนอูย

จีน : 操曰：『此古之惡來也！』²

แปล : โจโฉพูดว่า "คนนี่เหมือนอุไหลในสมัยโบราณ"

ไทย : โจโฉเห็นคังนั้น จึงสรรเสริญเทียนอูยว่ามีกำลังดุจหนึ่งคนโบราณ³

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบตัวละครที่มีกำลังมากมายเหมือน
กับอุไหล อุไหล เป็นนายทหารสมัยซังโจว เป็นบุคคลที่มีกำลังแข็งแรงมากเหนือกว่า
คนทั้งปวงในสมัยนั้น เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนแปลงจาก "เหมือนอุไหล"
เป็น "ดุจหนึ่งคนโบราณ" ซึ่งทำให้มีความหมายกว้างขึ้นและไม่เฉพาะเจาะจง และ

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 838-839.

² Ló Guān-zhōng, Sān-guó yān-yì, 1:78.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 191.

การที่ต้องเปลี่ยนแปลงก็เป็นเพราะว่า ผู้แปลเกรงว่าผู้อ่านจะไม่เข้าใจเพราะอุโฆษเป็นบุคคลในประวัติศาสตร์จีน ซึ่งคนไทยไม่รู้จัก และที่เปลี่ยนเป็นคนโบราณก็อาจเป็นเพราะเชื่อกันว่าคนโบราณมีร่างกายใหญ่โต และมีความแข็งแรงกว่าคนในปัจจุบัน

ข. เปรียบเทียบหมอเพี้ยนเซวียและหมอซางกง

กึ่งตอนที่ฮัวหิมเล่าให้โจโจฟัง

จีน : 人皆不信。他以刀割開，果應其言。此人真扁鵲，倉公之流也。見居金城，離此不遠，大王何不召之？¹

แปล : คนทั้งปวงไม่เชื่อ หมอฮัวโต้เอามีคณาออก ก็เป็นจริงดังคำที่ว่าไว้ คน ๆ นี้ชำนาญทั้งหมอเพี้ยนเซวียและหมอซางกงจริง ๆ บัดนี้มาอยู่ ณ เมืองกิมเสีย กับที่นี่ไม่สู้ไกลนัก โฉนท่านไม่เชิญมาเล่า?

ไทย : คนทั้งปวงไม่เชื่อ หมอฮัวโต้เอามีคณาออก ก็ได้เข็มแลลูกสกาเหมือนหนึ่งว่านั่น คนทั้งปวงสรรเสริญว่าเหมือนเทพคา บัดนี้หมอฮัวโต้มาอยู่ ณ ตำบลกิมเสีย กับที่นี่ไม่สู้ไกลสู้ไกลนัก ขอให้ท่านหาหมอฮัวโต้มารักษาโรคท่านเห็นจะหาย²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบความสามารถของหมอฮัวโต้ว่ามีความสามารถเหมือนกับหมอเพี้ยนเซวียและหมอซางกง หมอเพี้ยนเซวียเป็นหมอในสมัยชุนชิว หมอซางกงเป็นหมอในสมัยฮั่นตะวันตก³ เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลเปลี่ยนเป็น "คนทั้งปวงสรรเสริญว่าเหมือนเทพคา" การที่ผู้แปลเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของความเปรียบนี้เป็นเพราะว่าคนไทยโดยทั่วไปไม่รู้จักหมอทั้งสองคนนี้ ผู้แปลจึงเกรงว่าผู้อ่านจะไม่เข้าใจ

ค. เปรียบเทียบกานเลี้ยงหงเหมิน กึ่งตอนที่โจโจพูดกับกวนอูเตียวหุย เมื่อโจโจเห็นกวนอูเตียวหุยถือกระบี่ตามเล่าปี่เข้ามาในบ้าน

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-quó yǎn-yì, 2:625.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 444.

³ Ló Guān-zhōng, Sān-quó yǎn-yì, 2:629.

จีน : 操笑曰：『此非『鴻門會』安用項莊，項伯乎？』¹

แปล : โจโฉหัวเราะแล้วพูดว่า นี่ไม่ใช่ "งานเลี้ยงหงเหมิน" เหตุใดจึงต้องมีหั้นจ้วง หวนกู่ค้าย

ไทย : โจโฉจึงว่า ท่านมาทำคังนี้เหมือนจดหมายเหตุครั้งพระเจ้าอ๋อป่าอองคิดปอง-ร้ายพระเจ้าเล่าป้ง พระเจ้าอ๋อป่าอองเชิญพระเจ้าเล่าป้งมาเสวยโต๊ะ แล้วคิดอุบายให้หั้นจ้วงออกกรำกระบี่จะท้าวร้ายพระเจ้าเล่าป้ง หวนกู่เขียนนอ พระเจ้าเล่าป้งเห็นหั้นจ้วงกรำกระบี่ใกล้เข้ามาไม่ไว้ใจ จึงว่าอันเพลงกระบี่นั้นจะร้ายแต่ผู้เดียวคูไม่งาม เราจะออกกรำค้ายแล้วหวนกู่ก็ถอดกระบี่ออกลุกขึ้นรำค้าย แลหั้นจ้วงเงือกกระบี่ขึ้นจะฟันพระเจ้าเล่าป้ง หวนกู่ก็รับกระบี่ไว้ พระเจ้าเล่าป้งจึงไม่มีอันตราย ตัวเรานี้จะได้คิดร้ายต่อเล่าปี่เหมือนพระเจ้าอ๋อป่าอองคิดให้ท้าวร้ายต่อพระเจ้าเล่าป้งหาไม่ได้อันใด ซึ่งท่านจะมาทำคังนี้ไม่ควร²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบการกระทำของตัวละครที่มีทหารสองคนถือกระบี่เข้ามา เป็นการเปรียบโดยนัยว่างานเลี้ยงโต๊ะครั้งนั้นไม่ใช่งานเลี้ยงหงเหมิน แล้วทำไมถึงต้องมีหั้นจ้วง หวนกู่ค้าย ซึ่งเป็นการกล่าวถึงเฉพาะชื่องานและชื่อทหาร 2 คนเท่านั้น เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนเป็นการอธิบายเหตุการณ์ในงานนั้นอย่างละเอียด ซึ่งเป็นการให้ความรู้แก่ผู้อ่านค้าย เพราะผู้อ่านเป็นคนไทยไม่เข้าใจในประวัติศาสตร์จีน การอธิบายอย่างละเอียดก็ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น งานเลี้ยงหงเหมิน อยู่ในเรื่อง ไซอิ๋ว

3.5 เปรียบเทียบกับธรรมชาติ

การ เปรียบเทียบกับธรรมชาติ มีการนำไปเปรียบกับธรรมชาติในหลายลักษณะ คือ เปรียบเทียบกับสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เปรียบเทียบกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ และเปรียบเทียบกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:170.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 427.

3.5.1 เปรียบเทียบกับสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ที่นำไปเปรียบเทียบในข้อนี้ไค่แก่ ภูเขา และทะเล ในข้อนี้ผู้เขียนได้รวมถึงระยะเวลาด้วย

3.5.1.1 เปรียบเทียบกับภูเขา กึ่งตอนที่กวนเป้งพุกกับกวนอู เมื่อกวนอูจะออกรบกับบ้งเต็กเอง

จีน : 平日 : 『父親不可以泰山重，與頑石爭高下。辱子願代父去戰龐德。』¹

แปล : กวนเป้งพุกว่า บิดาท่านอย่าเอาความสำคัญ และความยิ่งใหญ่ของภูเขา Tài shān ไปวัดกับก้อนหินเลย ข้าพเจ้าขออาสาไปต่อสู้ด้วยบ้งเต็กแทน

ไทย : กวนเป้งจึงว่าแกมิด่าว่า บิดาท่านคงหนึ่งเขาอันใหญ่ อันบ้งเต็กนั้นคงก้อนศิลาน้อย คงจะไปต่อสู้กับมันนั้นไม่สมควร ข้าพเจ้าจะขอไปต่อสู้ด้วยบ้งเต็กแทน²

ความเปรียบเทียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบความสำคัญและความยิ่งใหญ่ของตัวละครเหมือนภูเขา Tài shān และเปรียบคู่ต่อสู้เหมือนกับก้อนหินเล็ก ๆ เมื่อแปลเป็นฉบับไทยแล้ว ผู้แปลได้เปลี่ยนจาก "ภูเขา Tài shān" เป็น "ภูเขาอันใหญ่" เป็นการกล่าวเปรียบเทียบกับภูเขาที่ใหญ่ ไม่ได้เฉพาะเจาะจงว่าเป็นภูเขาลูกไหน เหมือนอย่างในฉบับจีน ภูเขา Tài shān เป็นภูเขาใหญ่อยู่ในมณฑลซานตง เป็นภูเขาที่คนจีนเคารพนับถือและรู้จักกันดี เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลเกรงว่าผู้อ่านจะไม่เข้าใจความหมายของความเปรียบเทียบนี้จึงเปลี่ยนแปลงให้มีความหมายกว้าง ๆ เพราะคนไทยไม่รู้จักภูเขา Tài shān และผู้แปลยังได้เปรียบเทียบบ้งเต็กเหมือนก้อนศิลาน้อยไว้อย่างชัดเจน ซึ่งในฉบับจีนเป็นเพียงความเปรียบโดยนัยเท่านั้น ไม่ได้เอ่ยชื่อตัวละครเหมือนกันในฉบับไทย

3.5.1.2 เปรียบเทียบกับทะเล กึ่งตอนที่เตียวหุยพรรณาคความ แค้นที่ขุนกวนซำกวนอู

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:584.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 383.

จีน : 飛曰：『吾兄被害，讎深似海。』¹

แปล : เทียวหุยกู่ว่า "พี่ชายเราถูกทำร้าย ความแค้นนั้นลึกเหมือนทะเล"

ไทย : เทียวหุยจึงว่า ชุนกวนฆาที่เราเสียความแค้นอันนี้ลึกกว้างใหญ่กว่าทองทะเลอีก²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบว่าความแค้นที่มีต่อชุนกวนนั้นมีมากเท่ากับความลึกของทะเล ทะเลนั้นเป็นห้วงน้ำที่กว้างใหญ่และมีความลึกมาก เมื่อแปลเป็นฉบับไทยแล้ว ผู้แปลได้เปลี่ยนจาก "เหมือนทะเล" เป็น "กว้างใหญ่กว่าทองทะเล" มีความหมายว่ามีความแค้นมากกว่าความลึกของทะเล ซึ่งมีความหมายมากกว่าความแค้นในฉบับจีน การที่ผู้แปลเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของความเปรียบนี้ก็เพราะต้องการให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

3.5.1.3 เปรียบเทียบระยะเวลา กังตอนที่เทียวเลี่ยนพบกับลิโป้ กล่าวถึงความทุกข์ที่ต้องอยู่กับตั้งโต๊ะ

จีน : 蟬曰：『妾度日如年，願君憐而救之。』³

แปล : เทียวเลี่ยนพูดว่า "หนึ่งวันในชีวิตข้าพเจ้านั้น อุปมาเหมือนหนึ่งขวบปี ขอท่านจงเมตตาช่วยเหลือด้วยเถิด"

ไทย : นางเทียวเลี่ยนจึงทอว่า แต่ข้าพเจ้าทนทุกข์ทรมานมานี้ถึงเดือนเศษแล้ว แลความระกำใจในอกวันหนึ่งนั้นอุปมาซ้ำเหมือนถึงขวบปี ถ้าท่านเมตตาจะเลี้ยงข้าพเจ้า เป็นภรรยาอยู่ จะคิดถอนต้นประการใดขอให้ท่านเร่งคิด⁴

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบความทุกข์ของตัวละครว่ามีชีวิตอยู่ 1 วัน เหมือน 1 ปี เวลาคนเรามีความทุกข์นั้นจะรู้สึกว่าการเวลาผ่านไปช้ามาก เพราะเราต้องคิดกlickลุ่มตลอดเวลา หากว่าเรามีความสุขเราจะรู้สึกว่าการเวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว เพราะเราเพลิดเพลินอยู่กับความสุขสนุกสนานจนลืมเวลา เมื่อแปล

¹Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:644.

²เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 480.

³Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:63.

⁴เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 156.

เป็นฉบับไทย ผู้แปลเปลี่ยนจาก "เหมือน 1 ปี" เป็น "เหมือนถึงชวปี" เป็นการลดความหมายลงไปจาก 1 ปี เป็นครึ่งปี การที่ผู้แปลเปลี่ยนแปลงนี้ก็เพื่อต้องการจะให้ดูสมจริงมากขึ้น เพราะระยะเวลา 1 ปี กับ 1 วัน มีระยะเวลายาวต่างกันมากถึง 365 เท่า จึงเปลี่ยนเป็นครึ่งปีทำให้ระยะเวลาไปถึงครึ่งหนึ่ง อ่านแล้วไม่ทำให้รู้สึกเกินความเป็นจริงมากเกินไป

3.5.2 เปรียบเทียบปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่นำไปเปรียบเทียบในข้อนี้คือ แก้ว ฟ້าร่อง, น้ำค้างแข็งและหิมะ, ลมพายุ

3.5.2.1 เปรียบเทียบฟ້าร่อง คังตอนที่เล่าถึงพุกชมขงเบ้งว่ามีชื่อเสียงมาก

จีน : 又聞先生大名，如雷貫耳。¹

แปล : ไคยีนชื่อเสียงของท่าน เหมือนไคยีนเสียงฟ້าร่อง

ไทย : "แจ้งว่าท่านเป็นคนคิมลิตินัญญาปรากฏเอิกเกริก เสมือนเสียงฟ้า"²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบชื่อเสียงของตัวละครว่าเหมือนเสียงฟ້าร่อง ฟ້าร่องเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่มีเสียงดัง และทุกคนรู้จักดี เมื่อแปลเป็นฉบับไทยแล้วผู้แปลเปลี่ยนจาก "ฟ້าร่อง" เป็น "เสียงฟ้า" ซึ่งทำให้มีความหมายกว้างขึ้น และทุกคนก็ยังเข้าใจกันได้ดีเพราะเสียงฟ้าก็มีเสียงดังที่ทุกคนรู้จักและเคยไคยีนกันมาทั้งสิ้น

3.5.2.2 เปรียบเทียบหิมะและน้ำค้างแข็ง คังตอนที่โตเกียวออกไปคุทัพอโจโจแล้วพรรณานว่ามีทหารมากมาย

จีน : 陶謙只得引兵出迎，遠望操軍如鋪霜雪。³

แปล : โตเกียวจ่าโจนำทหารออกมารับศึก มองแต่ไกลเห็นทหารโจโจเหมือน หิมะและน้ำค้างแข็ง ที่ตกคลุมอยู่เต็มไปหมด

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:303.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 776.

³ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:79.

ไทย : ครั้นเวลาเช้าก็เปิดประตูเมืองออกไป เห็นทหารโจโจตั้งอยู่เป็นอันมากดั่งคลื่น
ในท้องมหาสมุทร¹

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบทหารที่มีจำนวนมากมายเหมือนกับ
 หิมะและน้ำค้างแข็งที่ตกคลุมอยู่เต็มไปหมด หิมะและน้ำค้างแข็งเป็นปรากฏการณ์ทาง
 ธรรมชาติที่เกิดในเขตหนาว เมื่อแปลเป็นฉบับไทยแล้ว ผู้แปลเปลี่ยนจาก "หิมะและ
 น้ำค้างแข็ง" เป็น "คลื่นในท้องมหาสมุทร" การที่ผู้แปลเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของความ
 เปรียบนี้ก็เพราะประเทศไทยเป็นประเทศในเขตร้อน จึงไม่มีหิมะ ส่วนน้ำค้างแข็งเกิด
 ขึ้นในประเทศทางภาคเหนือเท่านั้น ผู้แปลจึงเกรงว่าผู้อ่านอ่านแล้วจะไม่เข้าใจ
 เพราะไม่รู้จักและไม่เคยเห็นมาก่อน และที่เปลี่ยนเป็น "คลื่นในท้องมหาสมุทร" ก็เพราะ
 ประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง และทะเล
 ห้างน้ำต่าง ๆ มักจะมีคลื่นเกิดขึ้นเมื่อลมพัดผ่าน ดังนั้นคนไทยจึงรู้จักและเคยเห็นคลื่น
 เป็นอย่างดี ผู้แปลจึงเปลี่ยนเป็น "คลื่นในท้องมหาสมุทร" และในมหาสมุทรก็มักมีคลื่น
 มากมายเพราะเป็นห้วงน้ำที่กว้างใหญ่ไพศาล

3.5.2.3 เปรียบเทียบกับลมพาย คั้งตอนที่ชินฉีพบกับโจโจแล้ว
 กล่าวถึงอ้วนซงและอ้วนกำ

จีน : 以明公之威，擊疲憊之衆，如迅風之掃秋葉也。²

แปล : ด้วยอำนาจของท่าน การโจมตีทหารที่อ่อนล้านี้จะเหมือนลมพายพัดกวาดใบไม้
ในฤดูใบไม้ร่วง

ไทย : ขอโทษไปทีเฝ้าเมืองกิ่ว อ้วนซงก็จะปังกังวลหลังจะยกมารบพุ่งกับท่าน
 อ้วนกำก็จะตีกระหนาบมา แช่ว้วนครั้งนี้อุปมาเหมือนใบไม้แห้งอันหล่นเมื่อ
เทศกาลแล้ง ตัวท่านคั้งเพลิงป่าอันต้องลมก็จะไหม้ใบไม้ทั้งนั้นเป็นจุดไป³

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 196.

² Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:259.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 668.

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบตัวละครที่มีความสามารถเหมือน ลมพายุ เปรียบเทียบตัวละครที่มีความสามารถน้อยและอ่อนล้าเหมือนใบไม้ในฤดูใบไม้- ร่วง ในฉบับไทยเปลี่ยนจาก "ลมพายุ" เป็น "เพลิงป่า" ในความเปรียบที่เปรียบ- เทียบตัวละครที่มีความสามารถมาก ในความเปรียบที่เปรียบเทียบตัวละครที่มีความ สามารถน้อยเปรียบว่าเหมือนใบไม้เหมือนกัน แต่เปลี่ยนจาก "ในฤดูใบไม้ร่วง" เป็น "เทศกาลหน้าแล้ง" เพราะประเทศไทยไม่มีฤดูใบไม้ร่วง และในฤดูใบไม้ร่วงมักจะมี ลมแรง เมื่อประเทศไทยไม่มีฤดูใบไม้ร่วงจึงไม่มีภาพเหตุการณ์ ลมพายุพัดใบไม้ ค้างใน ความเปรียบในฉบับจีน ผู้แปลจึงเปลี่ยนแปลงเนื้อหาความเปรียบ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจ ใ้ได้ง่ายยิ่งขึ้น และยังเพิ่มข้อความในความเปรียบด้วยการ เปรียบเทียบแต่ละอย่าง อย่างชัดเจน

3.5.3 เปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ การเปรียบเทียบกับสิ่งเหนือ ธรรมชาติในข้อนี้มีการนำไปเปรียบกับ เทวดา ผี และ Tiān

3.5.3.1 เปรียบเทียบกับเทวดา ความเปรียบที่นำไปเปรียบ- เทียบกับ เทวดานั้นมีการนำไปเปรียบในหลายลักษณะได้แก่ คุณสมบัติ ความสามารถ และเมื่อแปลเป็นภาษาไทยก็ได้เปลี่ยนแปลงเนื้อหาความเปรียบไปหลายลักษณะ เช่น เคียว- กัน คังคองที่โลซกสรร เสริฐขงเบ้ง

จีน : 肅曰：『先生真神人也！』¹

แปล : โลกซกพุกว่า ท่านอาจารย์เป็นเทวดาจริง ๆ

ไทย : โลกซกได้ฟังคังนั้นจึงยกมือคำนับสรร เสริฐขงเบ้งว่ามีสติปัญญาคังเทพเข้าคลใจ²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบตัวละครที่มีความสามารถว่าเหมือน เป็นเทวดา เมื่อแปลเป็นฉบับไทยแล้ว ผู้แปลคัดแปลงจาก "เป็นเทวดา" เป็น "เทพเข้า คลใจ" ซึ่งก็เป็นการ เปรียบเทียบในความหมายเหมือนกัน แต่เปรียบเทียบกันคนละลักษณะ

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:370.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 923.

นอกจากตัวอย่างข้างต้นแล้ว ในฉบับไทยยังมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของความเปรียบให้ต่างออกไป ดังตอนที่โจโฉชมกวนอู

จีน : 操曰 : 『將軍真神人也 ! 』¹

แปล : โจโฉ พูกว่า ท่านขุนพลเป็นเทพคาจริง ๆ

ไทย : โจโฉสรรเสริญกวนอูว่า ตัวท่านมิใช่เป็นทหารมนุษย์ อันฝีมือรวดเร็วดังนี้
สมเป็นทหาร เทพคา²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบตัวละครที่มีความสามารถในการรบว่าเหมือนเป็นเทพคา เมื่อแปลเป็นฉบับไทยแล้วได้คัดแปลงเนื้อหาของความเปรียบให้คล้องจองกับเนื้อเรื่อง คือ คัดแปลงให้เป็นว่า "สมเป็นทหาร เทพคา"

3.5.3.2 เปรียบเทียบกับผี ดังตอนที่เสหัวตุ้นว่ากล่าวจู๋หลง ที่จู๋หลงเป็นทหารเล่าปี่ และได้ติดตามเล่าปี่ไปตลอดเวลา

จีน : 惲罵曰 : 『汝等隨劉備，如孤魂隨鬼耳 ! 』³

แปล : เสหัวตุ้นร้องคำว่า "ท่านนี้ติดตามเล่าปี่ เหมือนหนึ่งผีไม่มีญาติติดตามผี"

ไทย : เสหัวตุ้นจึงร้องคำว่า มึงนี่ใจคosexualหาบุญญามีได้ มาอยู่เป็นทหารเล่าปี่
ดังหนึ่งผีท้องเลว เทียวติดตามกินเครื่อง เช่นหานิยมไม่ได้⁴

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบตัวละครที่ต้องร่อนเร่ติดตามผู้อื่นไปเหมือนผีไม่มีญาติติดตามผี เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนจาก "เหมือนผีไม่มีญาติติดตามผี" เป็น "ดังหนึ่งผีท้องเลว เทียวติดตามกินเครื่อง เช่น" ท้องเลว หมายถึง โข, ออกอยาก⁵ ดังนั้นคำว่า "ผีท้องเลว" จึงหมายถึง ผีที่ออกโข, ผีที่ออกอยาก

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:205.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 523.

³ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:315.

⁴ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 809.

⁵ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 382.

การที่ผู้แปลเปลี่ยนมาใช้คำว่า "ผีทองเลว" เพราะเป็นคำเฉพาะที่มีใช้อยู่ในภาษาไทยอยู่แล้ว ผีทองเลวหรือผีไม่มีญาติเป็นผีที่มีลักษณะคล้าย ๆ กัน คือเป็นผีที่ไม่มีใครทำบุญไปให้ ดังนั้นจึงเป็นผีที่คอยยาก ส่วนผีกรรมค่านั้นจะมีลูกหลานเช่นไหว้ในวันครบสารททุกปี เพราะฉะนั้นผีไม่มีญาติจึงต้องเที่ยวติดตามผีที่มีคนเช่นไหว้เพื่อจะได้ตามกินเครื่องเซ่นไหว้ นี่เป็นความหมายที่แฝงอยู่ในความเปรียบฉบับจีนที่ว่า "เหมือนหนึ่งผีไม่มีญาติติดตามผี" ในฉบับไทยท่านผู้แปลได้อธิบายเพิ่มเติมจนชัดเจนว่า "คั้งหนึ่งผีทองเลวเที่ยวติดตามกินเครื่องเซ่น"

3.5.3.3 เปรียบเทียบ Tian คั้งตอนที่มาเจ้กุกกับอองเป้ง

จีน : 謾曰：『當道豈是下寨之地？此處側邊一山，四面皆不相連，且樹木極廣，此乃賜之險也。』¹

แปล : มาเจ้กุกว่า "ในระหว่างทางเช่นนี้ หาใช่สถานที่อันจะตั้งค่าย เขาริมทางนี้มีโคคอยู่เพียงลูกเดียว ข้างล่างดินเขาก็มีต้นไม้ป่าไม้รกทึบติดต่อกัน นี่เป็นยุทธภูมิที่ Tian ประทานมาให้"

ไทย : มาเจ้กุกจึงว่า อันจะตั้งค่ายลงในกลางทางนี้หาใช่ธรรมเนียมไม่ แลเขาริมทางนี้ก็โคคอยู่เขาเดียว ข้างดินเขาเล่าก็มีป่าไม้รกทึบ เหมือนเทวดามาแต่งตั้งชัยชนะไว้ให้เรา²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบยุทธภูมิที่ดีเหมือนกับเป็นที่ที่ Tian ประทานมาให้ Tian ตามความเชื่อของคนจีนนั้นคือ อำนาจสูงสุดที่กำหนดทุกสิ่งทุกอย่างในโลกมนุษย์ โดยเฉพาะโชคชะตาหรือความเป็นไปของมนุษย์ และสิ่งใดที่ Tian ได้กำหนดแล้วมนุษย์จะหลีกเลี่ยงไม่ได้เลย เพราะสิ่งที่ Tian กำหนดนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องและยุติธรรมที่สุดแล้ว เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนให้เป็น "เหมือนเทวดามาแต่งตั้งชัยชนะไว้ให้เรา" การที่ผู้แปลเปลี่ยนเนื้อหาของความเปรียบในตอนนี้เป็นเพราะคนไทยภาคกลางไม่คุ้นกับความเชื่อในเรื่อง Tian จึงเปลี่ยนมาใช้คำว่า "เทวดา" ซึ่งเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติที่คนไทยรู้จักดี คำว่า 天 Tian นี้ยังมีความหมายที่เป็นรูปธรรม

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yí, 2:766.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 709.

คือหมายถึง ฟ้ำ ท้องฟ้ำอีกด้วย

นอกจากตัวอย่างข้างต้นแล้ว ในฉบับไทยยังมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของความเปรียบให้ต่างออกไป ดังตอนที่บังทองพูดกับเล่าปี่

จีน : 今辛張松，法正為內助，此天賜也！¹

แปล : บัดนี้โชคดีเดียวสง หวดแจ้ง ให้ความช่วยเหลืออยู่ข้างใน การทั้งนี้เหมือน tiān ประทานมาให้

ไทย : บัดนี้เดียวสงและหวดแจ้งทั้งสองก็มีใจภักดีต่อท่านจะช่วยหนุนบำรุง เหมือนเทวดามาชี้ชุมทองให้²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบความโชคดีที่มีคนคอยช่วยเหลืออยู่เหมือน tiān ประทานมาให้ เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลเปลี่ยนเป็น "เหมือนเทวดามาชี้ชุมทองให้" ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบความโชคดีเหมือนกัน แต่เมื่อเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของความเปรียบแล้วทำให้เห็นภาพชัดเจน และเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น เพราะทองเป็นของที่มีค่ามีราคา และเมื่อมีเทวดามาช่วยชี้แนะให้เห็นชุมทองก็นับว่าโชคดีมาก

3.6. เปรียบเทียบสถานการณ์

สถานการณ์ในที่นี้หมายถึงเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นเหตุการณ์ที่คนกระทำขึ้น หรือเกี่ยวข้องกับคน หรือเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของต่าง ๆ ความเปรียบที่นำไปเปรียบเทียบกับสถานการณ์ใดก็ได้แก่

3.6.1 เปรียบเทียบว่าเหมือนนั่งบนที่นั่งที่เป็นเข็ม ดังตอนที่นางฮกเฮาพรรณมาถึงความทุกข์ของตัวเอง

จีน : 后曰：『目夕如坐針氈，似此為人，不如早亡！』³

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:481.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 130.

³ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:534.

แปล : นางฮกเฮาพูดว่า ทุกวันนี้เหมือนนั่งบนที่นั่งที่เป็นเข็ม ถ้าต้องมีชีวิตเป็นคนอยู่
เช่นนี้ ตายเสียไว ๆ จะดีกว่า

ไทย : นางฮกเฮาพูดว่า พระองค์กับข้าพเจ้ามีชีวิตอยู่ทุกวันนี้ อุปมาเหมือนหนึ่งอยู่ใน
ในหว่างชวากหนามหาความสบายมิได้¹

ความเปรียบในฉบบจีนเป็นการเปรียบเทียบสภาวะจิตใจของตัวละครว่ามีความ
ความทุกข์ใจเหมือนนั่งอยู่บนที่นั่งที่เป็นเข็ม เข็มเป็นของแหลมคมหากเข็มทิ่มแทงที่
ผิวหนังก็จะทำให้เจ็บปวด และหากว่าได้นั่งบนที่นั่งที่เป็นเข็มก็ย่อมจะทำให้เจ็บปวด
มาก กวีจึงนำความทุกข์ใจไปเปรียบเทียบ แต่เมื่อแปลเป็นฉบบไทย ผู้แปลก็ได้เปลี่ยน-
แปลงเป็น "อุปมาเหมือนหนึ่งอยู่ในหว่างชวากหนามหาความสบายมิได้" ซึ่งเป็นการ
เปรียบเทียบที่ให้ภาพคล้ายกัน เปลี่ยนจากกิริยา "นั่ง" เป็นกิริยา "อยู่" คือไม่ได้
ระบุว่าอยู่ในอาการเคียนนั่งหรือนอนเหมือนอย่างในฉบบจีน และก็ใช้คำว่า "ชวาก-
หนาม" แทน "เข็ม" ซึ่งทั้งสองคำต่างก็เป็นคำนามและหมายถึงสิ่งของที่มีลักษณะ
แหลมคมเหมือนกัน แต่ในภาษาไทยมักจะใช้คำว่า "ชวากหนาม" ในความหมายที่
ว่ามีอุปสรรคขัดขวาง ดังนั้นการพรรณาสภาวะจิตใจ ผู้แปลจึงเลือกใช้คำนี้เพื่อว่า
ผู้อ่านจะได้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

นอกจากตัวอย่างข้างต้นแล้ว ในฉบบไทยยังมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของ
ความเปรียบให้ต่างออกไป ดังตอนที่พรรณาสภาวะจิตใจของจูกกและพวกพ้อง

จีน : 王子服等囚人面面相觑，如坐鍼氈。²

แปล : จูกกกับพวกรวมสี่คนมองหน้าสบตากัน ดังหนึ่งนั่งอยู่บนที่นั่งที่เป็นเข็ม

ไทย : ฝ่ายจูกก จูลัน ทังอิม โง่ห้วน กินโต๊ะอยู่ เห็นโจโจให้ตีตามเกียดเบ้ง ทั้งสี่
คนนั้นมิได้เป็นสุข อุปมาดังหนึ่งอยู่บนชวากหนาม หน้าซีกไปพิศคูกหน้าตากันมิได้ขาด³

¹เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 246.

²Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:192.

³เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 483.

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบสภาวะจิตใจของตัวละครที่มีความทุกข์ใจ ล้ำยากใจ เหมือนกับนั่งอยู่บนที่นั่งที่เป็นเข็ม เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนเป็น "อุปมาคั่งนั่งอยู่บนชวากหนาม" ซึ่งเป็นการเปลี่ยนจากการใช้คำว่า "เข็ม" มาเป็น "ชวากหนาม" ซึ่งเป็นคำที่นิยมใช้เปรียบเทียบความทุกข์ใจหรืออุปสรรคในภาษาไทย

3.6.2 เปรียบเทียบว่าเหมือนปักเมฆหมอกออกไปแล้วเห็นฟ้าที่สดใส
คั้งตอนที่เล่าปีพักกัมขงเบ้ง แล้วพรรณนาความรู้สึกยินดีของตนเอง

จีน : 先生之言，頓開茅塞，使備如撥雲霧而觀青天¹

แปล : คำพูดของท่านอาจารย์ เปิดหูตาอันมืดมัวของข้าพเจ้า คัจจว่าปักเมฆหมอกออกไปแล้วเห็นฟ้าที่สดใส

ไทย : เล่าปีได้ฟังขงเบ้งบอกคั้งนั้นจึงว่า ซึ่งท่านมีความเมตตาสั่งสอนแนะนำให้ข้าพเจ้ามีความยินดีนัก สว่างในดวงใจ คัจจว่าพระอาทิตย์มีปริมณฑลอันปราศจากเมฆ ส่องสว่างไปทั่วโลก²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบความรู้สึกยินดีของตัวละครที่ได้ฟังคำแนะนำเหมือนปักเมฆหมอกออกไปแล้วเห็นฟ้าที่สดใส ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบสภาพของความไม่รู้เหมือนกับฟ้าที่มีเมฆหมอกมากมาย ทำให้มองแล้วเห็นท้องฟ้าได้ไม่ชัดเจน แล้วเปรียบเทียบความรู้สึกดีที่ได้ฟังคำแนะนำที่ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจขึ้นมาว่าเหมือนกับปักเมฆหมอกออกไปแล้วทำให้เห็นท้องฟ้าที่สดใส เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนเป็น "คัจจว่าพระอาทิตย์มีปริมณฑลอันปราศจากเมฆ ส่องสว่างไปทั่วโลก" ซึ่งเปลี่ยนแล้วทำให้ความหมายเปลี่ยนแปลงไปด้วย กล่าวคือ เป็นการเปรียบเทียบที่กล่าวถึงเฉพาะพระอาทิตย์ที่ไม่มีเมฆบังจึงสามารถส่องแสงสว่างไปได้ทั่ว จะเห็นได้ว่าความเปรียบในฉบับไทยนั้นมีความหมายแคบกว่าในฉบับจีน เพราะในฉบับจีนกล่าวถึงท้องฟ้าซึ่งมีความหมายกว้าง ๆ ไม่ได้เฉพาะเจาะจง

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:304.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 778.

นอกจากตัวอย่างข้างต้นแล้วในฉบับไทยยังมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของความเปรียบให้ต่างออกไป ดังตอนที่มาเจียวพบกับเล่าปี่

จีน : 超頓首謝曰：『今遇明主，如撥雲霧而見青天』¹

แปล : มาเจียวคำนับขอบคุณแล้วว่า บัดนี้ได้พบท่านคุณว่าบักเมฆหมอกออกไปแล้วเห็นฟ้าที่สดใส

ไทย : มาเจียวคำนับเล่าปี่แล้วว่า ซึ่งข้าพเจ้าได้มาอยู่ด้วยท่านผู้มีสติปัญญานี้ ข้าพเจ้ายินดีนึกอุปมาเหมือนหนึ่งอยู่ที่มืด มีผู้นำมาให้ถึงที่สว่าง²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบความรู้สึกยินดีของตัวละครที่ได้พบกับคนที่มีสติปัญญาว่าเหมือนบักหมอกเมฆออกไปแล้วเห็นฟ้าที่สดใส ซึ่งเป็นภาพที่เกี่ยวกับความมืดมัวและความสว่าง คือเปรียบเทียบสภาพที่ยังไม่พบกับคนมีสติปัญญาว่ามีสภาพเหมือนการมีเมฆหมอกอยู่เต็มท้องฟ้า แล้วเมื่อได้พบกับผู้มีสติปัญญาแล้วก็เปรียบว่าเหมือนกับได้บักเมฆหมอกออกไปหมดแล้วทำให้เห็นฟ้าที่สดใส เมื่อแปลเป็นฉบับไทยแล้วได้เปลี่ยนแปลงความเปรียบเป็น "อุปมาเหมือนหนึ่งอยู่ที่มืด มีผู้นำมาให้ถึงที่สว่าง" ซึ่งเป็นความเปรียบที่เกี่ยวกับความมืดกับความสว่างเช่นกัน แต่ใช้สำนวนและเนื้อหาที่แตกต่างกับในฉบับจีน

3.6.3 เปรียบเทียบว่าเหมือนได้เห็นแสงตะวันในท้องฟ้า ดังตอนที่จิ๋วฉงพบกับกวนอู

จีน : 周倉頓首告曰：『倉乃粗莽之夫，失身為盜，今遇將軍，如重見天日。』³

แปล : จิ๋วฉงคำนับแล้วพูดว่า "ข้าพเจ้าจิ๋วฉงเป็นคนหยาบช้า พลัดไปอยู่เป็นพวกโจร บัดนี้มาพบท่านขุนพล เหมือนได้เห็นตะวันในท้องฟ้าอีก"

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:524.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 223.

³ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:224.

ไทย : จิวฉองได้ฟังดังนั้นก็คุกเข่าลงคำนับแล้วว่า ตัวข้าพเจ้าเกิดมาเป็นชายชาติทหารได้ทำชั่วพลัดไปเป็นพวกโจร อุปมาเหมือนเข้าที่มืด บัดนี้มาพบท่าน เหมือนหนึ่งออกที่สว่าง¹

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบการที่ได้พบกับคนดีนั้นเหมือนกับได้เห็นตะวันในท้องฟ้าอีก เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เพิ่มความเปรียบที่ว่า การเข้าไปเป็นพวกโจรนั้น อุปมาเหมือนเข้าที่มืด และเมื่อใดมาพบกับคนดีก็เหมือนออกมาที่สว่าง เมื่อได้เพิ่มเติมและเปลี่ยนแปลงเนื้อหาความเปรียบในฉบับไทย ทำให้ภาพจน์เปลี่ยนแปลงไป แต่ก็ไม่แตกต่างจากในฉบับจีนมากเท่าใด เพราะเป็นภาพที่เกี่ยวข้องกับความมืดและความสว่างเหมือนกัน

3.6.4 เปรียบเทียบว่าเหมือนเอาฟันไปใส่ไฟ คังทอนที่เตียวเจียวปรึกษากับขุนนางทั้งปวงเรื่องการศึกษาสงคราม

จีน : 何況今日擁百萬之衆南征，豈可輕敵？若聽諸葛亮之言，安重甲兵，此所謂負薪救火也。²

แปล : บัดนี้โจโฉมีกำลังถึงร้อยหมื่นยกมาทางใต้ซึ่งจะคุกคามศัตรูนั้นได้อย่างไร หากฟังคำจูกัดเสียงให้เคลื่อนทัพก็จะเป็นการ เอาฟันไปใส่ไฟ

ไทย : ครั้งนี้โจโฉมีทหารถึงร้อยหมื่น ยกมาประจัญหน้าหนึ่งแสนคนจะถล่ม ควรแล้วหรือจะองอาจต่อสู้ด้วยโจโฉ จูกแมลงหรืออื่นจะต่อสู้ด้วยข้างสาร เหมือนแมงเอาฟางไปทุ่มเข้าที่กองเพลิง ก็จะเป็นอันตรายเพราะเชื่อคำขงเบ้ง³

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบการที่จะต่อสู้กับศัตรูที่มีกำลังทหารมากมายว่าจะเป็นการอันตรายเหมือนกับเอาฟันไปใส่ไฟ ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบฝ่ายที่มีกำลังทหารน้อยกว่าเหมือนกับฟัน เปรียบเทียบฝ่ายที่มีกำลังทหารมากกว่าเหมือนกับไฟ หากต่อสู้กันก็จะเหมือนเอาฟันไปใส่ไฟ ฟันก็จะต้องมีอันตรายคือถูกไฟเผาไหม้ไปในที่สุด

¹เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 51

²Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:348.

³เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 883.

เพราะพื้นเป็นเชื้อไฟที่ติดไฟและถูกไฟเผาไหม้ได้ง่าย เมื่อแปลเป็นฉบับไทยได้เปลี่ยนแปลงจาก "พื้น" เป็น "ฟาง" ในความที่ว่า "เหมือนแบกเอาฟางไปทุ่มเข้าที่กองเพลิง" ฟาง หมายถึง ต้นข้าวที่นวดเอาเมล็ดออกแล้ว ฟางที่แห้งก็จะเป็นเชื้อไฟได้ก็เช่นเดียวกับพื้น จะเห็นได้ว่าเมื่อเปลี่ยนคำที่ใช้ในความเปรียบเทียบความหมายก็ไม่เปลี่ยนไปจากเดิม และผู้แปลยังได้เพิ่มความเปรียบเทียบว่า "จุดแมลงหวี่อื่นจะต่อส้วกข้างสาร" เข้าไปในฉบับไทยด้วยเพื่อเป็นการเพิ่มเนื้อความให้อ่านแล้วเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น

3.6.5 เปรียบเทียบว่าเหมือนเอาบ้านปอบไปใส่ไฟ กังตอนที่หอหยกถูลัทธานพระเจ้าซุนโฮว่าไม่ควรออกรบ

จีน : 若強動兵甲，正猶披麻救火，必致自焚也。¹

แปล : ถ้ายกทัพไป ก็เหมือนเอาบ้านปอบไปใส่ไฟ ที่สุดก็จะต้องเผาตัวเอง

ไทย : แม้พระองค์มีพียงคำข้าพเจ้าจะขึ้นยกพลทหารไปบัดนี้ ก็เหมือนเอาผอบไปทุ่มเข้าที่กองเพลิง²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบอันตรายที่จะเกิดเพราะยกทัพไปต่อสู้กับศัตรูเหมือนกับเอาบ้านปอบไปใส่ไฟ ปอบเป็นต้นไม้ประเภทมีเปลือกเป็นเส้นใยและเป็นพืชที่ติดไฟได้ง่าย เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนจากคำว่า "บ้านปอบ" เป็น "ผอบ" ในความว่า "ก็เหมือนเอาผอบไปทุ่มเข้าที่กองเพลิง" ผอบ หมายถึง สิ่งที่เป็นเส้นเล็ก ๆ ละเอียก และบางอย่างก็ติดไฟได้ง่ายเช่นผอบกระดาษ แต่ในที่นี้ไม่ได้เฉพาะเจาะจงว่าเป็นผอบชนิดใด แต่ก็เข้าใจได้ว่าต้องเป็นผอบที่ติดไฟได้ง่ายจึงได้นำมาเปรียบในความที่ว่าเป็นอันตราย เมื่อเปลี่ยนแปลงแล้วทำให้มีความหมายกว้าง ๆ ไม่เฉพาะเจาะจงเหมือนกับในฉบับจีนที่กล่าวถึง "บ้านปอบ" ซึ่งบ่งบอกเฉพาะเจาะจงมาเลย

3.6.6 เปรียบเทียบว่าเหมือนเอาน้ำจอกหนึ่งไปดับไฟที่ไหม้เกรียมบรรทุกพื้น กังตอนที่เบ้งตักพบกับเล่าฮองเกี่ยวกับเรื่องที่จะนำทหารไปรบ

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:960.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 1078.

จีน : 達曰：『我今卽往，一盃之水安能救一車薪之火乎？』¹

แปล : เบ้งตักพูดว่า บัดนี้เราไปข้างหน้า น้ำหนึ่งจอกไปดับไฟที่ลุกไหม้เกรียนบรรทุก
พื้นจะดับหรือ

ไทย : ฝ่ายเบ้งตักจึงตอบว่า อันข้าศึกซึ่งจะเข้ามาทำการ ณ เมืองเกงจิ๋วครั้งนี้
อุปมาเหมือนกองไฟอันใหญ่ และซึ่งจะให้เรายกไปช่วยนั้น เหมือนหนึ่งจะเอา
น้ำในจอกอันน้อยไปดับไฟกองใหญ่นั้นจะดับหรือ?²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบการต่อสู้ที่ไม่สามารถจะเอาชนะ
ได้นั้นเหมือนกับเอาน้ำในจอกน้อยไปดับไฟที่ไหม้เกรียนบรรทุกพื้น เมื่อแปลเป็นฉบับ
ไทยแล้ว ผู้แปลได้เปลี่ยนแปลงเป็น "เหมือนหนึ่งจะเอาน้ำในจอกอันน้อยไปดับไฟกอง
ใหญ่" เป็นการเปลี่ยนแปลงจาก "ไฟที่ไหม้เกรียนบรรทุกพื้น" เป็น "ไฟกองใหญ่"
และได้เพิ่มการ เปรียบเทียบข้าศึกที่จะไปรบด้วยนั้นว่า "อุปมาเหมือนไฟอันใหญ่"

3-6-7 เปรียบเทียบว่าเหมือนหยกที่งงามตกอยู่ในคม ดังตอนที่โจโฉ
พูดกับแม่ของซีซี เรื่องซีซีไปทำราชการกับเล่าปี่

จีน : 今在新野，助逆臣劉備，背叛朝廷，正猶美玉落
於汙泥之中，誠為可惜。³

แปล : บัดนี้อยู่ที่เมืองซินเอี้ย ช่วยเหลือสนับสนุนพวกเล่าปี่อันเป็นขุนนางทรยศ เป็น
การขบถต่อราชบัลลังก์ เหมือนหยกที่งงามตกไปอยู่ในคม น่าเสียดายแท้

ไทย : แล้วโจโฉจึงพลบโยนว่า บัดนี้เราแจ้งว่าบุตรของท่านคนหนึ่งก็มีสติปัญญาไป
อยู่ด้วยเล่าปี่ อันเป็นขบถต่อแผ่นดินหาควรไม่ ประดุจหนึ่งเอากแก้วไปทิ้งไว้
ในคม สำหรับแต่จะอับไป⁴

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:613.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 421.

³ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:289.

⁴ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 753.

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบตัวละครที่เป็นคนดีแล้วไปอยู่กับคนทรยศเหมือนหยกที่งดงามตกอยู่ในคม เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนเป็น "ประจักษ์หนึ่งเอาแก้วไปทิ้งไว้ในคม" ซึ่งเป็นการเปลี่ยนจากคำว่า "หยกที่งดงาม" เป็น "แก้ว" การที่ผู้แปลเปลี่ยนแปลงการใช้คำเป็นเพราะว่าไทยไม่มีหยก หยกจึงไม่เป็นที่รู้จักทั่วไปในหมู่คนไทยโบราณ จึงได้เปลี่ยนมาใช้คำว่า "แก้ว" ซึ่งเป็นหินอันมีค่า หรือรัตนชาติ ไค้แก้วพวกเพชรพลอย เป็นของที่มีค่าเช่นเดียวกับหยก ผู้เขียนจึงเปลี่ยนมาใช้คำนี้เพราะคนไทยรู้จักดีและทำให้ความเปรียบนี้เข้าใจง่ายยิ่งขึ้น

3.6.8 เปรียบเทียบว่าเหมือนเอาไข่มุกที่สุกใสไปไว้ในที่มีค กังตอนที่
โลกพุดกับบึงทอง

จีน : 統曰：『吾欲投曹操去也』 肅曰：『此明珠暗投矣』¹

แปล : บึงทองพุดว่า ข้าพเจ้านี้จะไปอยู่กับโจโฉ โลกพุดว่า "การเช่นนี้เหมือนเอาไข่มุกที่สุกใสไปไว้ในที่มีค"

ไทย : บึงทองไค้ยินดังนั้นจึงบอกว่า น้ำใจเราใครไปอยู่ด้วยโจโฉ โลกจึงว่าท่านมีสติปัญญา จุกแก้วอันงาม ซึ่งไปอยู่ด้วยโจโฉ เหมือนไปอยู่ในที่มีคที่ลับไม่สมควร²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบว่าการที่ตัวละครที่มีสติปัญญาไปอยู่กับคนที่ไม่ดี เหมือนกับการที่เอาไข่มุกที่สุกใสไปไว้ในที่มีค เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนเป็นว่า "เหมือนกับการที่เอาแก้วที่งามไปไว้ในที่มีคที่ลับไม่สมควร" ซึ่งเป็นการเปลี่ยนจากการใช้คำว่า "ไข่มุก" เป็น "แก้ว" การที่ผู้แปลเปลี่ยนแปลงการใช้คำนี้ก็เพราะว่าคนไทยรู้จักแก้วมากกว่าไข่มุก ไข่มุก เป็นของมีค่าชนิดหนึ่งที่ไค้มาจากหอยในทะเล และมักจะทำเป็นเครื่องประดับ

3.6.9 เปรียบเทียบว่าเหมือนพันดินที่เป็นโคลน กังตอนที่พรรณนาคุณสมบัติของคามก็เหนียว

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-quó yǎn-yì, 2:452.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 63.

จีน : 那青釭劍砍鐵如泥，鋒利無比。¹

แปล : กระบี่ที่เหนียวมันฟันเหล็กคฺจฺหนึ่งว่าพันดินโคลน คมกริบหาที่เปรียบมิได้

ไทย : แลแห้วอื่นคนนี้เป็นคนสนิทของโจโฉ มีกำลังมาก โจโฉรักใคร่ให้ถือกระบี่ที่เหนียว ถ้าจะฟันเหล็กก็คฺจฺหนึ่งว่าพันหยวก²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบความคมของมีดที่เหนียวว่ามีความคมมากขนาดฟันเหล็กได้เหมือนพันดินโคลน เหล็กเป็นโลหะที่แข็งแกร่ง แต่มีดที่เหนียวก็มีความคมมากสามารถฟันเหล็กที่ว่าแข็งแกร่งได้โดยง่ายเหมือนพันดินที่เป็นโคลน ดินที่เป็นโคลนนั้นเป็นดินชั้น ๆ สามารถใช้มีดฟันได้โดยง่าย เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนเป็น "คฺจฺหนึ่งว่าพันหยวก" หยวกเป็นลำต้นของต้นกล้วย มีสีขาว เป็นลำต้นของต้นไม้ที่ไม่แข็งนัก สามารถใช้มีดฟันให้ขาดได้โดยง่าย การที่ผู้แปลเปลี่ยนแปลงนี้ก็เพื่อให้คนไทยอ่านแล้วเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น แม้ว่าดินโคลนจะฟันได้ง่ายก็ไม่ขาดหรือแยกจากกันอย่างเด่นชัดเหมือนกับพันหยวก หยวกเป็นพืชที่ฟันให้ขาดได้ง่าย และจะขาดจากกันอย่างเด่นชัด ผู้แปลจึงเปลี่ยนมาใช้ความเปรียบที่ว่า "คฺจฺหนึ่งว่าพันหยวก" เพราะเป็นภาพที่เข้าใจง่ายกว่า

3.6.10 เปรียบเทียบว่าเหมือนอิงภูเขา *Tài-shān* คังตอนที่โหลก
ทุกกับจิวอี้

จีน : 今正欲仗將軍保全國家，為泰山之靠。³

แปล : บัดนี้ก็หวังพึ่งท่านในอันที่จะรักษาแผ่นดินไว้ให้มั่นคง เหมือนไค้อิงภูเขา
Tài-shān

ไทย : ก็ไค้สั่งไว้แก่ท่านให้ช่วยท่านบำรุงชุมชนกวนอู๋เอง หวังว่าจะให้เมืองกั๋งตั้งมั่นคงเหมือนไค้อิงภูเขา⁴

¹ *Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:332.*

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 849.

³ *Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:351.*

⁴ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 888.

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบความมั่นคงเหมือนไค้อิงภูเขา
Tài-shān ภูเขา Tài-shān เป็นภูเขาใหญ่ที่อยู่ในมณฑลชานตุง เป็นภูเขาที่
คนจีนรู้จักกันดี เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนแปลงเป็น "เหมือนไค้อิงภูเขา"
ฎารที่เปลี่ยนแปลงเป็นภูเขาโดยไม่ระบุชื่อเหมือนในฉบับจีนก็เพราะว่าคนไทยไม่รู้จัก
ภูเขา Tài-shān จึงเกรงว่าผู้อ่านจะไม่เข้าใจจึงเปลี่ยนให้มีความหมายกว้าง ๆ
ไม่เฉพาะเจาะจง

3.6.11 เปรียบเทียบว่าเหมือนขึ้นเกาทัณฑ์ไว้จะไม่ยิงไม่ได้ ดังตอนที่
โจโฉพบกับตันหลิม

จีน : 操謂之曰：『汝前為本初作檄，但罪狀孤，可
也，何乃辱及祖父耶？』琳答曰：『箭在弦上，不得不發。』¹

แปล : โจโฉพูดว่า "ท่านแต่งหนังสือกล่าวเราแล้วส่งไปยังหัวเมืองต่าง ๆ นั้น ก็
ชอบอยู่ แต่เหตุไฉนท่านจึงบังอาจล่วงไปถึงบิดาเราด้วย" ตันหลิมตอบว่า
"เกาทัณฑ์เมื่อขึ้นสายแล้วจะไม่ยิงออกไปนั้นไม่ได้"

ไทย : โจโฉถามตันหลิมว่า ซึ่งอ้วนเสี้ยวให้แต่งหนังสือประกาศไปถึงหัวเมืองต่าง
ว่า เราทำการหยามช้านั้นก็ชอบอยู่ เพราะอ้วนเสี้ยวกับเราเป็นศัตรูกัน แต่
เหตุไฉนท่านจึงล่วงไปถึงปู่แลบิดาเรา เราคิดร้ายต่อแผ่นดินนั้นด้วยเหตุไฉน
ตันหลิมจึงตอบว่า ซึ่งข้าพเจ้าแต่งหนังสือนั้นอุปมาเหมือนผู้ขึ้นเกาทัณฑ์พาดลูกไว้
ครั้นจะยิงไปก็เหนียวด้วยกำลังแรงให้เต็มที เพราะหมายใจว่าจะให้ทุกคนแล
สัตว์ถึงแก่ความตาย²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการ เปรียบเทียบการกระทำที่รุนแรงนั้นเหมือนการ
ขึ้นลูกเกาทัณฑ์ไว้แล้วจะไม่ยิงไม่ได้ เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลเปลี่ยนเป็น "อุปมา
เหมือนผู้ขึ้นเกาทัณฑ์พาดลูกไว้ ครั้นจะยิงไปก็เหนียวด้วยกำลังแรงให้เต็มที เพราะหมายใจ
ว่าจะให้ทุกคนแลสัตว์ถึงแก่ความตาย" จะเห็นได้ว่าเมื่อแปลเป็นฉบับไทยแล้วมีทั้งการ
คัดแปลงเนื้อหาความเปรียบ และเพิ่มเติมข้อความบางข้อความเพื่อเป็นการอธิบายให้

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:263.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 682-683.

เข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น

3.6.12 เปรียบเทียบว่าเหมือนซุกหลุมขึ้นชุนไว้จับเสีอๆ เกี่ยวเหยื่อหอม ๆ
เพื่อตกปลา คังตอนที่ขงเบ้งพบกับเล่าปี่

จีน : 孔明曰：『主公寬心，只顧『準備窩弓以擒猛虎，安排香餌以釣鰲魚』等周瑜到來，他便不死，也九分無氣。』¹

แปล : ขงเบ้งพูดว่า "ขอให้นายท่านทำใจให้สบาย เพียงแต่ดูแลให้ เตรียมซุกหลุมขึ้นชุนเพื่อจับเสีอๆ เตรียมเหยื่อหอม ๆ เพื่อตกปลา คอยให้จิวอี้มาถึง ครั้งนี้ถ้าไม่ตายก็คงแทบจะไม่รอดเป็นแน่แท้"

ไทย : ขงเบ้งจึงว่า ท่านอย่าวิตกเลย อันการครั้งนี้เราจำต้องคิดไว้ให้พร้อม เหมือนซุกแร้วคักเสีอ เกี่ยวเหยื่อตกปลา จะนั่งไว้ต่อแลเห็นตัวเสีอปลาตุ๋ก จึงจะจับทำการนั้นไม่ได้ อันจิวอี้ครั้งนี้เห็นจะแพ้วความคิดเราตรอมใจตาย เป็นมันคง²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบการที่จะคิดกำจัดศัตรูนั้นต้องเตรียมการให้พร้อมเหมือนกับขึ้นชุนไว้จับเสีอๆ เกี่ยวเหยื่อหอม ๆ ไว้ตกปลา เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลเปลี่ยนเป็น "เหมือนซุกแร้วคักเสีอเกี่ยวเหยื่อตกปลา" แรว หมายถึง เครื่องมือที่ใช้คักสัตว์มีวังคักกับปลายไม้ เอาโคนปักไว้ที่ดิน คนไทยไม่นิยมจับสัตว์ด้วยชุน ดังนั้นผู้แปลจึงเปลี่ยนเนื้อหาความเปรียบเพื่อให้เข้ากับความเป็นอยู่ของคนไทย คือเปลี่ยนจาก "ชุน" เป็น "แร้ว" จะเห็นได้ว่าในความเปรียบฉบับไทยมีการเพิ่มข้อความบางข้อความลงไปเพื่อให้เข้าใจยิ่งขึ้น

3.6.13 เปรียบเทียบว่าเหมือนกับเข้าไปในที่ที่ไม่มีคน คังตอนกวนอู
พบกับกวางเป้ง

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:446.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 53.

จีน : 吾於針鏑萬刃之中，矢石交攻之際，匹馬縱橫，如
無人之竟，豈憂江東群鼠乎！¹

แปล : อันนิคานี้ฝ่าคามฝ่าหอกนับหมื่น ฝ่าลูกธนูและก้อนหินเป็นอันมาก กับม้าตัวหนึ่ง
ยังคงลุยออกมาได้ เหมือนเข้าไปในที่ที่ไม่มีคน โฉนทของทวารคถั่วพวกหนู
เมืองกังคังเล่า

ไทย : อันนิคานี้ก็มีฝีมือเลื่องลืออยู่ แค่ว่าทหารโจโจเป็นอันมากนับตั้งแสนนิคากับม้าตัว
เดียวก็ยังไม่ต้องเกาทัณฑ์แลอาวุธทั้งปวงซบมารบพุ่งรวดเร็ว เป็นหลายกลับ
อุปมาเหมือนเข้าคางไม้้อ แลออกจากพงแขม จะกลัวอะไรแก่ทหารเมือง
กังคังเพียงนี้²

ความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบการที่ได้สู้รบกับทหารที่มีจำนวน
มากมายและรอดชีวิตมาได้เหมือนกับการที่ได้เข้าไปในที่ที่ไม่มีคน เมื่อแปลเป็นฉบับไทย
ผู้แปลได้เปลี่ยนแปลงเป็น "อุปมาเหมือนเข้าคางไม้้อแลออกจากพงแขม" การที่ผู้แปล
เปลี่ยนแปลงเนื้อหาของความเปรียบนี้เป็นเพราะว่าต้องการให้คนไทยเข้าใจเนื้อหา
ได้ง่าย เห็นภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะภาพของการที่ได้ฝ่าเข้าไปในคางไม้้อและฝ่าออก
มาจากพงแขม เป็นภาพที่คล้ายกับการต่อสู้ซึ่งต้องฝ่าคมหอกคมดาบและลูกธนูก้อนหินมากมาย
อ่านแล้วจะให้ภาพชัดเจนกว่าความเปรียบในฉบับจีน

ความเปรียบของจีนและของไทยที่มีเนื้อหาไม่เหมือนกันดังกล่าวมาแล้วจะ
เห็นได้ว่าความเปรียบในฉบับจีนเป็นความเปรียบที่นำไปเปรียบเทียบกับสิ่งของ พืช
สัตว์ บุคคล ธรรมชาติ หรือสถานการณ์ที่มีเฉพาะในประเทศจีน หรือเป็นความเปรียบ
ที่มีแนวคิดในการเปรียบเทียบต่างไปจากแนวคิดในการเปรียบเทียบของไทย และเมื่อ
แปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เปลี่ยนเนื้อหาของความเปรียบดังกล่าวเป็นความเปรียบที่นำ
ไปเปรียบเทียบกับสิ่งของ พืช สัตว์ บุคคล ธรรมชาติหรือสถานการณ์ที่มีในประเทศไทย
หรือเป็นความเปรียบที่มีแนวคิดในการเปรียบเทียบแบบไทย เช่นในฉบับจีนเปรียบเทียบกับ

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:531.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 239.

หมาป่า เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลเปลี่ยนเป็นเสือ (คู่มือ 3.3.2.1 หน้า 73) หรือ
ในฉบับจีนเปรียบเทียบว่าเหมือนต้นจากผืน เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลเปลี่ยนเป็นเหมือน
เทพยดามายกภูเขาออกจากอก (คู่มือ 3.4.3.2 หน้า 91)

นอกจากการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาความเปรียบให้ต่างไปจากเดิมแล้ว ในฉบับ
ไทยยังมีการตัดแปลงเนื้อหาความเปรียบให้ต่างไปจากเดิมเพียงบางส่วน เช่น ในฉบับจีน
เปรียบเทียบว่าเหมือนหยกที่งอมตกอยู่ในนม เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลเปลี่ยนเป็น
เอาแก้วไปทิ้งไว้ในนม (คู่มือ 3.6. หน้า 113) และยังมีการตัดแปลงเนื้อหาของความ
เปรียบโดยการตัดคำบางคำออกไป เช่น ในฉบับจีนเปรียบเทียบกับมงกุฎหยก เมื่อแปล
เป็นฉบับไทย ผู้แปลเปลี่ยนเป็นหยก ซึ่งเป็นการตัดทอนคำว่า "มงกุฎ" ออกไป (คู่มือ
3.1.1.1 หน้า 56)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย